

Han col·laborat en aquest XIX Galeusca:

Ajuntament de Palma
CEDRO
Consell Insular de Mallorca
Govern de les Illes Balears
Institució de les Lletres Catalanes
Monestir de La Real

Associació d'Escriptors en Llengua Catalana
c/ Canuda, 6, 5è (Ateneu Barcelonès) 08002 Barcelona
tel.: 93 302 78 28 fax: 93 412 58 73
E-mail: info@aelc.es <http://www.escriptors.com>

ASSOCIACIÓ D'

EScriptors
en LLENGUA CATALANA

ANTOLOGIA DE TEXTOS LITERARIS

XIX GALEUSCA

ENCONTRE D'ESCRITORS
GALLECS, BASCOS I CATALANS

PALMA DE MALLORCA
Novembre de 2002

AELC 1977 **25** 2002

XIX GALEUSCA

ANTOLOGIA DE
TEXTOS LITERARIS

XIX GALEUSCA

ENCONTRE D'EScriptors
GALLECS, BASCOS I CATALANS

MARILAR ALEIXANDRE	4	—	56
MARIA-LLUÏSA AMORÓS	6	36	58
JON BENITO ARANBERRI	8	38	60
SALVADOR COMPANYY	12	42	64
XABIER CORDAL	14	—	66
TERESA COSTA-GRAMUNT	16	44	68
EMMA COUCEIRO	19	—	71
ANDOLIN EGUZKITZA	20	46	72
BARTOMEU FIOL	22	48	74
ARITZ GORROTXATEGI MUJICA	24	50	76
JON IÑAKI LASA	26	—	78
MANUEL MOLINS	30	52	82
PONÇ PONS	33	55	85
X. H. RIVADULLA CORCÓN	34	—	86

PALMA DE MALLORCA
Novembre de 2002

PARAULES ESGARRIADES*

Marilar Aleixandre

Anava recollint paraules abandonades per la gent. Paraules llençades a les papereres de la ciutat entre abonaments d'autobús i paperets de caramels, o fins i tot oblidades en els racons on el vent que xiula entre els edificis alts com fars arrossega la brossa abans d'escolar-se claveguera avall.

Les paraules que la gent descarta, deixalles de converses, són més petites que els grills i es creuen insignificants: un nit arreplegà davallada i sitja; entre elles no acostumen a aparèixer ni esdrúixoles, ni substantius refistolats. Per què, entre tants números, el que sempre quedava ennuegat a la gola d'algú era l'onze? Finalment, acabaven escupint-lo amb un ça. Després s'amagaven i li costava molt d'encertar-les, atapeïdes al fons dels seus caus, perquè com que se sabien menyspreades no tenien cap interès per tornar a la llum. Li va ocupar gairebé un dia convèncer a fermar que continuava sent necessària, va haver d'arrossegar-la durant tot el camí cap a casa. Els llobarros, que se sentien sobrers, es van ajuntar als braços del pop i van tornar a submergir-se en l'aigua del mar, embolicats en un núvol de tinta. Al començament es negaven a treure el nas fora de l'aigua mai més.

De tant anar de l'un costat cap a l'altre, la baldufa que no podia deixar de rodar, estava ben sondrollada, i semblava que no la podia entendre quan li va demanar si volia aplegar-se al grup de paraules rerassagades. I encara que ningú no engegués un reny al reny, hi havia l'enujant i no volia sortir del vell forn on havia trobat aixopluc. Quan es va recuperar era l'enujant qui volia ocupar el seu lloc al forn.

*Aquest relat forma part d'un volum de contes sobre la llengua. Les paraules esgarriades, que reculen, i es perdran sense remei, abandonades per la descurança dels parlants són una mostra de com avança la substitució lingüística al país gallec. La paraula per anomenar el calamar és lura però fora de l'àmbit mariner la gent en diu «calamar», les potes dels pops són raïos però és més fàcil dir-ne «tentáculo», obliden que existeix termar i diuen «suxeiatar» «I així fins a omplir-ne un cove».

La traducció ha hagut de traïr una mica la literalitat del text per tal de reflectir amb més precisió la intencionalitat de l'autora com en el cas de lura -calamar-, canviat per llobarro, que en llengua diglòssica sol ser «llubina», o el cas d'oitenta desfigurat en gallec per «ochenta» i substituït aquí per onze, com a cas equivalent. (N. de la T.)

De vegades, les trobava en un estat tan lamentable que havia de passar una estona redreçant-les, adobant-ne els bonys o fregant-les per netejar-los la ronya que porten adherida després d'anar a rodolons per terra durant molts dies. Així va passar amb la llàgrima, que li va donar molta feina fins aconseguir deixar-la una altra vegada transparent com un petit ull de vidre. Algunes estaven destrepades: és fàcil d'entendre, ja que a ningú, ni tan sols a les escorrialles els agrada ser escopides de la boca al carrer o que se n'oblidin al fons d'un got de cervesa. Un dia d'una galleda d'aigua de fregar va rescatar el brogit, que va passar un temps morruda sense piular. Malgrat les aparences, la trapelleria és molt presumida, li agrada que la vegin tal com és, sense l'accent recargolat. Altres eren només paraules esgarriades, que havien perdut el camí per una descurança dels qui parlen molt de pressa, és el cas d'ahir, que preguntava pels seus sense que ningú se l'escoltés.

Però les paraules deixades anar són com els branquillons de les plantes, com un esqueix de gerani o de roser: sols viuen si es planten a la terra. Soles es van marcint a poc a poc, se sequen, i acaben esvaint-se en un grapat de pols. Per això, després de rentar-les amb aigua o amb saliva, després d'estendre-les al filferro perquè el vent les estiri i les redreci, se les enduia cap a la seva taula d'escriure i, cloent a poc a poc la pàgina amb una paraula sobre l'altra, els trobava lloc en un conte o en un poema.

(Traducció: Lluïsa Soaz)

MARILAR ALEIXANDRE. Viu a Santiago de Compostel·la, on ensenya Didàctica de Biologia i Educació Ambiental a la Universitat. Des de *A Formiga coxa*, el seu primer llibre infantil (1989), ha publicat narrativa per a adults com *Tránsito dos Gramáticos* (1993), *A expedición do Pacífico*, (premi de la Crítica de Galícia 1995), *A Compañía Clandestina de Contrapublicidade* (Premi Álvaro Cunqueiro 1998), i *Lobos nas illas* que serà editat en castellà per Lumen. En poesia, el seu llibre *Catálogo de velenos* va rebre el premi Esquíu el 1998. La seva darrera novel·la juvenil, *A Banda sen futuro* va rebre, el 1999, el premi Lazarillo. Ha traduït al gallec *A caza do Carbarán* de Lewis Carroll (Llista d'Honor de l'IBBY 1997) i *Muller celba* de Sandra Cisneros. Col·labora en diverses publicacions com *Luzes de Galiza*, *Dorna*, *Festa da Palabra*, etc.

VORA EL LLAC (1999)

Maria-Lluïsa Amorós

El carrer de Monterols li agradava especialment, hi havia una rellotgeria-plateria que li cridava l'atenció —no es podia comparar a la rellotgeria Freixas, situada a la Plaça de Prim, gran i amb molta varietat de rellotges—. Era una botiga petita, atapeïda: rellotges de taula, de paret, amb pèndol, amb música, de xemeneia amb base de bronze, rellotges de butxaca, de viatge, objectes de plata per a regal, per la casa... Però allò que sempre cridava l'atenció a la Margarida era que a la porta, dreta i mirant com passaven els transeünts, hi solia haver la mestressa: d'una cinquantena d'anys, menuda, amb el cabell recollit, d'un color negre molt natural; no tenia celles i, en el seu lloc, duia pintades dues ratlles fetes a llapis carbó, que contrastaven amb la blancor de les pòlvores de la cara i el vermell intens dels llavis. Mai no hi havia vist entrar cap client i, aquell dia, seguint un impuls irrefrenable, s'apropà a preguntar alguna cosa sobre un dels rellotges que tenia dins. L'expressió de la dona es transformà, sortí del seu ensopiment i la va fer passar amb gran insistència. L'interior era fosc, no hi havia cap llum encès, una estança reduïda, plena de prestatges i vitrines, un taulell i un enorme rellotge de pèndol amb el seu so pesant i monòton que contrastava amb el tic-tac alegre de les altres maquinàries. Una escala estreta i enfilada conduïa al pis superior, on s'endevinava que hi havia la vivenda.

Quan la Margarida es va acostumar a la foscor de la botiga, va veure una dona vella, que havia mormolat un «bona tarda» sense ser sentida. Duia el braç esquerre en alt, muntat sobre un immens avió de ferro i guix que no la deixava bellugar bé.

—Vagi a descansar, mama —digué la més jove, interrompent la seva explicació sobre el rellotge de fusta fosca que feia a la Margarida—.

La vella dels cabells grisos, ondulats, pentinats fluixos i agafats amb pintes de carei, tenia la cara malhumorada.

—T'equivoques Carme, parlava amb la Margarida.

Passava la mà per la capsula del pèndol, era una mà deformada, potser pel dolor, potser pels anys, potser pel pes d'aquelles terribles ungles pintades amb un esmalt granat, unes ungles massa grosses per a la mà, que cobrien tota la carn de l'extrem dels dits.

MARIA-LLUÏSA AMORÓS (Reus 1954). Llicenciada en Filosofia i Lletres i en Filologia catalana. Escrivé narrativa infantil i juvenil des dels anys vuitanta i ha estat guardonada amb diversos premis. Cal destacar les novel·les *Aquella tardor amb Leprechaun* (Premi Vaixell de Vapor, 1988), *Jardí abandonat* (1993) o *D'on vénis, Jan?* (1994) traduïda al castellà. També ha publicat les novel·les per adults *Els til·lers de Mostar* (1996) o *Vora el llac* (1999) i ha col·laborat en obres col·lectives.

RESIDUS
DE LA DARRERA GLACIACIÓ
Jon Benito

Estàs jugant amb residus de la darrera glaciació

He recollit arena dels marges del camí
i t'he fet sabates per al pròxim hivern
que duraran fins que el vent formi ones

A les vores de les fotos creix el gel
El fred com si fos fet pels déus
ens penetra fins els ossos
Els dies se'n van com vénen
tot i que la pell ens cau a la fi de la tardor

Ara has conegut el cel i el sol
llences boles de neu i mentides
com si fossin besos

Petites ferides per als meus ulls de cera

GENEALOGIA D'EZEQUIEL
Jon Benito

El meu oncle deia

perquè el meu oncle és mort
puix es va quedar sense veu
i qui no té veu no és persona

que el nostre poble estava construït
sobre arena
i que si plovia
ens enfonsariem
que es desfaria tot

I que en aquell dolorós arenal
quedarien
els morts
i les vides per refer

Aquestes són les terres en què es va establir
prop de la gasolinera
quan el meu avi va venir a treballar des de Salamanca
a les drassanes de Sestao

Però el meu avi no ha mort encara

ANUNCI DE NOVES INUNDACIONS

Jon Benito

No hi havia llum per cap banda
portada pel sol amb ell
com si t'haguessin tapat els ulls
Ja que per una vegada havia deixat de ploure
vam sortir amb xalupa a percebre la foscor

Semblava que el mar s'emportaria la nit i la terra
En els estels es desfiguraven els jeroglífics

Quan érem lluny per demanar protecció
vas apagar el motor
Allò era volar pel cel
Però en un altre hemisferi

Més que una absència
el silenci
era una cosa que es podia pintar

Ens vam treure les sabates i
vam obrir una cervesa calenta
Brindaríem en humit equilibri
Hi havia prou líquid a l'entorn per apagar els focs interns
«Plou!» vas dir
«Encara que ploqui no es mullarà més el mar!» vaig pensar

I així vam estar dues hores

Queia aigua sobre aigua
sense que el mar creixés

Era hora de tornar a casa
Vas encendre el motor

Quan vam fer la volta les sabates estaven mullades
Se'm va ocórrer que podríem fer a peu el camí fins a casa
però així que l'aigua se'm va empassar les ungles
el fred se'm va enganxar als ossos

Vam tancar el camí obert anteriorment
amb la terra ja a la vista

JON BENITO ARANBERRI (Zarautz, Guipúscoa, 1981). Va publicar un llibre de poemes (*Aingurak Erreketan*) la tardor del 2001. El gènere amb què ha treballat més és la poesia. Col·labora en alguns mitjans (*Euskaldunon Egunkaria*, *Euskadi Irratia*, *Gara*, *The Balde...*). Va publicar els primers textos en el fanzine *Vladimir*, projecte d'uns quants amics. Estudiant d'Història a la UPB, treballa com a investigador.

ELS LÍMITS DE LA INNOCÈNCIA

Salvador Company

—¿Ho has sentit?
—Mmm; ¿què?
—Això, els colps.
—¿Quins colps?
—Eixos, ¿no els sents?
—No són ací.
—No. Sembla que estiguen colpejant la porta dels veïns.
—Dorm, no deu ser res d'important.
—¿Has sentit!?
—¿Però saps quina hora és!?
—¿Ho has sentit o no!?
—Jo no he sentit res.
—¿I ara?; ¿no els sents destralejar?
—Sí, podria ser, ¿i què?
—Que potser els passa res de dolent.
—¿I a nosaltres què més ens fa?
—Doncs que són els nostres veïns! I si a nosaltres ens...
—I també són majors d'edat, ¿no? Doncs escolta, ja s'ho faran!
—No, no s'ho faran. És una altra volta el mateix; ¿o és que no te'n recordes?
—És clar que me'n recorde, però tu no hauries de preocupar-te per tan poca cosa, reina. Vinga, va, dorm, que és massa matí encara.
Se senten més crits i més forts, el colp de tres portes de cotxe, com engeguen un dièsel i el soroll del seu motor allunyant-se, però la dona ja no en diu res. A la poca estona es dispara el despertador. L'home s'alça, ix de la cambra i tarda una llarga estona a tornar-hi.
Mirant-se a l'espill mentre s'afaita, evoca els rostres dels seus anteriors veïns: una parella de professors de filosofia pels volts dels trenta naturals d'un poblet que es diu el Quart de Benborser. Recorda també, repassant-se les galtes i la part inferior de les barres, que la nit que aquells desaparegueren li va preguntar la seua dona si no ho havia sentit; ell, mig enfonsat encara en un somni bonic, contestà que què i ella li explicà que uns colps; uns colps que primer ell no sentia i que després, quan els escoltà, van estar d'acord que provenien de la casa

dels veïns i que, fins i tot, s'hi sentien uns crits com de forcejament; tanmateix, segons ell li va retraure, encara era molt prompte per a alçar-se i, en qualsevol cas, si els passava res de dolent ja s'ho farien com millor podrien, ¿no? A continuació ja no en parlaren, però van sentir per enèsima volta els crits finals, lliures de parets, al mig de caigudes i colps; després les portades al cotxe, com engegaven un motor i el seu soroll perdent-se cap als afores de la ciutat. Quan va tornar del lavabo, dutxat i afaitat, ella li va dir que no podia més i li va demanar que es canviassen de barri o fins i tot de ciutat. Abans d'esclatar en un plor li va recitar el *mea culpa* d'un cert Niemöller. Ell hi accedí.

Quan per fi torna a la cambra, la foscor el fa anar a les palpentes fins que arriba a la finestra i descobreix que rere la cortina ha començat a clarejar. Agafa la roba que hi ha en una de les cadires, la deixa damunt del llit i comença a vestir-se: els calçotets, els mitjons, els pantalons, la camisa, la corbata, les botes, el cinyell feixuc, la jaqueta i la gorra. La seua dona, que sembla haver-se tornat a adormir, respira més fondo i s'acotxa quan ell li fa una besada al front i li murmura a cau d'orella:

—Dorm, reina, dorm.

En obrir la porta del carrer, veu que s'anuncia sobre les teulades un dia de primavera radiant. El xofer, que aguitava fumant al costat de la porta posterior del cotxe, llança el cigarret, saluda i es quadra en donar-li el bon dia i li l'obri.

Mentre el condueixen pel seu carrer cap a una avinguda amb molt de trànsit, evoca els rostres dels veïns i repassa els fets de la matinada amb la constatació una mica indiferent com de qui quadra un compte alié. Enfront del semàfor que els separa de l'avinguda, recorda amb un somriure que, des que festejaven, allò que més li agrada de la seua dona és la seua innocència.

El cel a trossos (Gent de Benborser), Barcelona, Empúries, 2001, pp.103-105

SALVADOR COMPANYY (València, 1970). És doctor en Filologia Hispànica. S'ha donat a conèixer amb la novel·la *El cel a trossos* (2001) i *Voleriana* (2002) que ha obtingut el Premi Documenta 2001. Ha traduït obres d'Oliver Sacks i, en col·laboració amb Anna Torcal, Denis Guedj i Pierre Vidal-Naquet.

LA MIRADA FIXA

Xabier Cordal

A X.M. Suárez, pel seu llibre

O alçamento de 1936 no norte da Coruña

Del llit estant, muda, mira el sostre
de l'univers. De vegades, riu, com si el desafíés,
però el gest no triga a rompre's,
s'apaga abans de pronunciar-lo.
La vida passa la seva agulla per la boca de l'àvia.
Ni ella, ni l'Herminia han escrit mai cap poema,
i potser ens excedim en fer-les parlar, amb tan poc
sentit comú com el que anima un ninot
perquè en el fons qui l'agafa per l'esquena ha perdut la parla
o la seva epopeia torna buida al cor. Li recordo,
tanmateix, frases brillants que no havien d'agradar gens
a qui ens crida a l'ordre per haver gravat veus del més enllà;
si haig d'escollir, prefereixo pensar que escriuen,
que escriurien algun dia, ja que l'alternativa,
amb molt de realisme, és elogiar el seu silenci
en impressions domèstiques, bondadós i sòrdid,
que arrossega fardells d'història. Hi ha qui decideix consentir
els poemes, somriure'ls com a un nen: si els deus existissin,
pietosos i immortals, tractarien així les nostres paraules.
Rere el silenci,
quan el silenci no fa mal,
l'àvia guaita la paret
(ara ve una imatge, un salt retòric
des de la seva demència senil),
veu homes pujant les escales, les seves mans
sobre el bronze retort de Sargadelos, les quimeres
metàliques a la porta, el castanyer tallat.
Porten draps amb gasolina
i els posen per tot el corredor,

i criden cabró, aquí ho tens,
regal de les dones, cabró,
i la minyona i la seva còfia blanca corren al carrer
a avisar que han vingut assassins.
M'hauria agradat haver-li llegit aquesta i altres
obres d'història als peus del llit, reconstruir
la seva joventut, fer-ne un relat,
de tota aquella commoció,
ben al contrari de qui somia
edats fosques de la saga familiar i, a la llanda
del tros, hi posa un camp de gules, ermini i seda,
un origen aspre, a Gal·les o a Santarém,
el més lluny possible del bressol
com correspon a la burgesia mitjancera.
(...)

(Traducció: Lluïsa Soaz)

XABIER CORDAL. Obres: *Arianrod* (1993), *Unicornio de cenorios que cabalgas os sábados* (1994, en el col·lectiu Ronsetz), *Fruto do teixo* (1994), *Afásia* (1997), *A vella peneira a noite* (2001).

Autopoètica: Quan tenia divuit o dinou anys, la mare em va dir: «Tu no escrius bé, home. La gent diu que sí perquè no pateixis, però no escrius bé.» Només ara començo a entendre quanta raó hi havia en aquestes paraules.

HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM
Teresa Costa-Gramunt

*Cap home no pot veure
el seu final.*

EZRA POUND

Entro al fons de la Nit, porto un passaport a la mà: ara em dic Grietje Polak, i sóc nascuda a Amsterdam un dia d'agost de 1883. Quan vaig ser deportada al camp de Sobidor tenia seixanta anys.

És l'hora del sisme, de l'instant de l'esclatxa que ha de partir el món en mil meitats: indiferents, els botxins actuen amb tota cura, com si haguessin de fer un regal al Temps. Els films, en blanc i negre, reproduïxen els nostres moviments: tota la naturalesa humana posada al servei del Bé i del Mal, sense matisos. Mentre resem, altres esmolen les eines del saber blanquejats amb bates d'hospital; alguns s'emparen en els vestits caquis d'uniforme. I penso que és un camí doble el que ens duu a la Mort: la voluntat d'Extermini i cap oportunitat de defensa ni de perdó. Adonai, Adonai, ens has oblidat?

Entro en un vagó fosc,
només un petit quadrat,
un pam i mig de llum,
de cel imaginat ...
Qui podria dir, ara mateix,
quins de nosaltres són les bèsties,
i quins els sants?

No nego la Història.
No nego el Crim.
Nego la Raó de la Desraó.

Sóc una altra: la Grietje. No sé el nom d'aquest funcionari que, amb les seves botes arrapades a la cama, empobrirà la Memòria humana. Ara, silenci: som el 23 de juny de 1943 i avui moriré pensant, al matí, en Júlia (filla, on ets?), i en Frederik, el company de la meua vida. Esdevinc record sense comprendre, encara per què.

Noviluni a Washington, Editorial Moll, 2001

RECORDANT FEDERICO (1898-1998)
Teresa Costa-Gramunt

*El veritable dolor
manté despertes les coses.*

FEDERICO GARCÍA LORCA

El Poeta a Nova York sempre va ser un noi ferit per la lluna: vivia, bevia de la seva llum, s'allitava en el seu tàlem de plata. Una vegada va veure al cel, mentre dormia, vestits abandonats que li pesaven sobre les espatlles; els va veure aplegats en aspres maregasses de braus perduts, ignorants de la seva fúria. Buscador d'incandescències, es cremava en presències i en oblits. Un dia que els carrers eren un mar de distàncies, va trobar-se un estol de mariners que venien del port i que van anar estirant-se damunt les baranes mediterrànies ...

Més d'una nit, no dormia. Amb els ulls com ametllons badats a l'estiu, aventurava que només el somni és vida. Potser un dia veurem, com ell veia, l'esplendor, el ressorgiment dels papallons dissecats. Al cel de juny, la lluna tusta, delicada, una finestra closa.

Noviluni a Washington, Editorial Moll, 2001

TERESA COSTA-GRAMUNT (Barcelona, 1951). Viu a Vilanova i la Geltrú des de 1993. De formació humanista és graduada en Disseny Gràfic i especialista en disseny d'exlibris amb una extensa producció. Es dona a conèixer com a escriptora el 1990 amb poemes i poemes en prosa i des de llavors ha publicat més de 15 títols entre els quals *Llibre d'Unai* (1994), *La porta Índia* (1997), *Noviluni a Washington* (2001) o *Temps, espai* (2002). També ha escrit prosa i llibres de viatge com *Estampes de Cuba* (2001). Col·labora habitualment a la premsa comarcal amb articles d'opinió i dirigeix un programa literari al Canal Blau de Vilanova.

Emma Couceiro

(Sé que fins i tot aquí pot arrelar aquesta avarícia/ aquest mantell de
flaquesa per al meu sosteniment)

(..) en qualsevol cas,

ja es deu anar obrint el dia en algun lloc del món que no sigui aquest,
allí,

tu t'hi deus estar despertant, i miraràs cap a la part on s'obre el cel, i
continuaràs per camins intransitables per a mi;

mentrestant jo surto a la porta, i veig passar la llum de cada dia, m'a-
prenc de memòria aquest desordre, i sé perfectament el que sento;

la meva ofensa no va ser deliberada;
però és preferible que sigui deliberada.

(...voldria acostar les teves mans a la meva terra,/ dir-ho així/ i aban-
donar definitivament la resta de les paraules, però sé / que fins i tot
aquí arrelarà aquesta avarícia, i de veritat penso en tu// de veritat)

(Traducció: Lluïsa Soaz)

EMMA COUCEIRO (Cospeito, Lugo, 1977). Actualment resideix i treballa a la
Corunya, on va estudiar Filologia Hispànica. Publicacions: *Humidosas* (1996, Premi
Espiral Maior de Poesía) i *As entranhas horas* (1997, Premi Eusebio Lorenzo Baleirón
de Poesía); col·laboracions poètiques a les revistes *A Xanela*, *Dorna*, *Festa da Pa-
labra Silenciada*, *Valdeleite*, *Enclave* i *Xistral*, entre altres. I en llibres col·lectius
com *Mulher a fazer vento*, 1998.

SOTA L'OMBRA DE LA MORT

Andolin Eguzkitza

Estic segur que no em queda gaire temps. Tampoc no el desitjo de manera especial, perquè estic cansat. No em queda gaire energia física, i és hora ja, em sembla, que me'n vagi. És el que de debò sento ben endins meu. I ara que escric això m'agafa por, perquè sempre he tingut un caràcter ben diferent. Sempre favorable a avançar, sempre disposat a continuar cap a endavant, pas a pas, ple de força i coratge. Però, encara que continuïn sent-hi, com sempre, les esperances racionals que han estat el nord de la meua vida, si miro el meu interior no tinc cap gana de continuar endavant, no percebo la flama que he sentit sempre. Vull jeure, estar en pau, i des del moment que el fred s'hagi fet amo de la meua ànima, tenir l'esperança que Déu sigui generós amb mi, resar perquè quan Déu em cridi al seu costat em torni també l'escalfor. Que em reuneixi, com més aviat millor, al seu costat, perquè estic sol.

El meu temps s'acaba i no em queda res, excepte els fills. Fins i tot per a ells, què sóc ara, sinó una càrrega pesada? M'atenen i es preocupen per mi perquè m'estimen, però han de tirar endavant les seves pròpies vides. Els fills han portat néts al món i no els queda gaire temps per ocupar-se d'aquest home vell que viu tan lluny.

Sí, em sento sol, el meu temps es va acabant i convé que deixi viure els altres, que no em converteixi en una càrrega, que em recordin amb amor i dignitat i no com un ancià molest, causant de fatigues interminables. A més, a aquesta edat i en el meu estat, per què continuar endavant?

Perquè, successivament, se'm vagin fent malbé totes les parts del cos? Que Déu em perdoni tanta supèrbia! Perquè, ¿hi ha res més formós que haver pogut lluitar tota la vida pel poble que he portat sempre dins del cor? ¿Com puc deixar-me, doncs, d'haver viscut ple de bones esperances i carregat d'empenta per continuar endavant? Algun neci voldrà veure-hi mèrits. Però, ¿com pot haver-hi mèrit en fer allò que he volgut, que m'ha agradat? Per fer costat al que he estimat radicalment? Per defensar el que m'omplia de gust i plaer, la justícia?

Haig de donar gràcies a Déu per haver-me donat un poble tan preciós. En fi, per haver-me ofert tantes oportunitats per avançar a la vida, és a dir, ni que fos perquè no hi havia més remei, per posar a la meua disposició tantes ocasions vitals, i quines ocasions!

Mentre escric aquest diari, em rosega el mateix dubte que acostuma a pesar a qui s'ocupa d'un mateix. Com quan ens posem davant el mirall i ens esforcem a observar-nos d'una manera objectiva: em pesa el dubte de si serem veritablement sincers. No estic segur que tot això que escric i penso no sigui un autoengany, no sigui que utilitzi algun ardit per ventar-me, o si, com preferiria que fos, expresso una declaració sincera del meu cor. No sé si mai ningú llegirà aquests fulls. Segurament no, perquè no els escric amb aquesta finalitat i, a més, no m'importa gens, però si caiguessin en mans d'algú que no es pensi, per favor, que els escric per supèrbia, ni per demostrar res, ni que escrigui per despertar admiració en el lector —ell, en aquest cas—, sinó que ho faig per desfogar-me, amb la intenció d'analitzar la meua consciència a través de l'escriptura, i ara que, en el pessic de vida que em queda per complir, se m'ha convertit el passat en nord, amb l'esperança de veure més clar aquest nord.

Iturbe, ahir, prenent cafè plegats, em demanava per aquells temps del principi, pels rudiments del moviment nacionalista a Navarra, quins treballs fèiem, quants batzokis teníem, quants afiliats, i si la tasca era difícil. I jo mateix em vaig sorprendre de la bona memòria que encara conservo.

ANDOLIN EGUZKITZA (Santurtzi, Biscaia, 1953). És doctor en Lingüística i professor titular de la UPB. És membre d'Euskaltzaindia i ha estat president de l'Associació d'Escriptors en Llengua Basca entre el 1997 i el 2002. De la seva trajectòria literària, cal destacar: en novel·la, *Lehen orenea* (1978), *Urkiadian zehar* (1987) i *Herioaren Itzalpeetan* (1998); en poesia, *Orhiko mendirantz urratsez urrats* (1986) i *Mila urte igaro eta, ura bere bidean* (1993); i en traducció, *Das Treffen in Telgte*, de Günter Grass. També ha publicat dos llibres d'antologies: l'antologia de poemes *Konstandinos Kavafis*, realitzada amb Olga Omatos, i l'antologia dels seus poemes en català i euskera *Quan plou en les entranyes/Erraïetan barena eurla egiten digunean*.

DE CAMP RODÓ, XXIII
Bartomeu Fiol

A Salvador Espriu

Enc que siguem porucs i poca cosa
per tal com ens sabem molt susceptibles
i estranyament som incapaços
de corregir-nos com caldria,

no ens ha de fer por
arribar al silenci,
gens de por
restar en silenci,
decents com una pedra o un animal.

Salvatge i alhora empresonada, la paraula
és molt més perillosa.
Com una noia encisadora
ens fa voltar la cantonada, perdre el fil.

No hem de pretendre dictar la veritat,
donar lliçons, llegir la bonanova,
les estadístiques recitar, ben informats,
o, com qui ha triomfat per endavant,
dictaminar la terapèutica, punt per punt.

De la trona davallam per sempre més.
Del faristol facem estelles.
Ja hem desmuntat els altaveus, eixordadors.
Si per cas, emprarem el llenguatge de les mans.

No, no ens ha de fer por

entrar en el silenci.

El seu casal té més estances

que la nostra parla escabellada.

BARTOMEU FIAL (Ciutat de Cavorques, Mallorca, 1933). Poeta ocasional però amb pretensions de *heavy* a estones, llicenciat en Ciències Polítiques però autodidacte compulsiu, més partidari de la canalla mossegadora que de les cançons musicalment correctes –o fins i tot enciseres–, té publicada la seva *Obra poètica* en tres volums en «Els Llibres de l'Óssa Menor»: *Camps de marína i suburbials* (2000), *Cròniques bàrbares* (1999) i *Canalla lluny de Grècia* (2001).

LLENYA A PINOTXO

Aritz Gorrotxategi Mujika

Inadvertidament, va començar a percebre la presència d'una dona. Al començament, de forma difusa, amagada sota un jersei de color verd; després, amb més fermesa, com una mirada que es clava. Veia la misteriosa dama mentre treballava, de puntetes a l'altra banda de la tanca protectora, amb les mans recolzades al vorell de la tanca. Ningú no la coneixia, però passava cada dia pel costat de la tanca i l'observava molt disimuladament, com si s'interessés pel curs de l'obra. En Callat, però, opinava el contrari, li semblava que aquella dona era una estranya i perillosa espia. Quan les mirades es trobaven per casualitat, advertia que se li bloquejaven els sentits, i l'home sentia una cosa especial, però no podia discernir si era por o amor.

Una nit, la va veure al pub Emotive, a l'altra banda del racó on seien ells, sola, fumant un cigarret. Els amics van sortir a ballar, com sempre, i ell es va quedar assegut, assaborint el whisky. Aquella presència verda del treball va començar a fer-se-li sufocant. Però era una sufocació diferent, com si anés a ofegar-se per no respirar el misteri que s'amagava rere el jersei verd, com si necessités inevitablement aquella presència. En aquell moment es va sentir la cançó *My man*. La dona va cantar la lletra de la cançó mirant l'home i, de mica en mica, allunyant-se de la barra, es va anar aproximant a la taula d'en Callat, amb el cigarret i la copa a la mà. A l'home li va semblar que es trobaven sols al local, Ell i la presència carnal del jersei verd. Es va asseure al seu costat i van romandre callats durant uns minuts. L'home va començar a sentir-se nerviós i es va enderiar a fer donar voltes al got. El seu interior li deia que havia de fer alguna cosa, «alguna cosa aviat!». Aquell silenci era especial, ple de significats ocults. De sobte, l'home va convidar la dama a ballar. Es van submergir al centre de la pista hipnotitzats per Billie Holiday que cantava *Loverman*, enredats com si fossin parella des de feia molt. Els amics van contemplar sorpresos els passos de ball dels nous amants. Se'n sortien molt bé sota els focus, com si fossin actors que, sortits de la seqüència d'una pel·lícula, s'haguessin convertit en amos de la pista. Després van seguir *Blue Moon* i

Only Have Eyes For You. Al cap de deu minuts, no hi havia cap rastre de la parella.

L'home va mirar per la finestra del cotxe. En aquell moment, la lluna li va semblar molt gran. No sabia per què, però una força desconeguda l'empenyia cap endavant, cap a aquella dona. Per un moment, va pensar que es tractava d'algú del passat. Però era impossible, massa irracional. La dama subjectava el volant mentre l'home analitzava els detalls del seu rostre. No, no podia recordar aquella cara i, tanmateix, per què sentia aquella mena de coïssor al pit? Amor o por? Semblava condemnat a viure en l'apretada corda que conformaven aquells dos sentiments des que va aparèixer a la platja, perdut en l'amnèsia. Aleshores va posar els seus ulls en els llavis de la dona. Li semblaven temibles? De cap manera, eren apetitosos amb el seu toc de vermell carmí. L'automòbil es va aturar davant el semàfor i la dama va girar el cap envers l'home. Va perllongar una mirada pausada en el rostre de l'home, com si volgués llegir-li el tremolor de les parpelles; «però això és impossible», va pensar l'home, perquè ell no tenia interior. Tot seguit, es van fondre en un bes. El semàfor es va posar verd i el cotxe sortí disparat a gran velocitat.

ARITZ GORROTXATEGI MUJIK (Donostia, 1975). Actualment treballa com a professor substituït a la Facultat de Dret (UPB), però aviat estarà a l'atur. Ha escrit els següents llibres: en novel·la, *Kafkaren labandaka (La ganivetada de Kafka)* (Fundació Kutxa, 2001) i *Galtzontziloak autobusean zintzilik (Els calçotets penjats a l'autobús)* (Erein, 2002); el llibre de narracions *Egurra Pinotxori (Llenya a Pinotxo)* (Alberdania, 2002) i el poemari *Taxi bat Hamletentzat (Un taxi per a Hamlet)* (Hiria, 2002). L'any 2000 va guanyar el premi Ciutat d'Irun de novel·la. Col·labora habitualment en diferents mitjans: *Gaztetxulo*, *Irutxulo* i *Euskalduno Egunkaria*.

PINZELADES SOBRE EL CAS KASTELO CONTRA KASTELO

Jon Iñaki Lasa

EXORDI

«abandonar la ciutat, tan i tant temps
patida i la casa que hi habitava, i
que era quasi pública»

I

Potser no recordis d'aquesta ciutat
res més que el tumult del bar
Afonia borratxa
projectes ambigus
LPs de babyes
please
Don't go
yet

II

En caure les ombres
sobre les brutes muralles
tu sempre tornes
pobre malalt mental
a confessar el teu cansament

L'any que ve, estimada
ens mudarem de ciutat
dius

Potser somiïs que tot això
no és tan cruel

III

El boig va a treballar
plorant
perquè ha perdut

lluny
la noia blava
molt lluny
en el mateix punt que el va veure
partir
fa molt
massa temps ja

IV

noia blava
d'arena són les teves muralles
efímera al tacte
el teu preu és aspre

V

I
tu el portes
ria avall
allà
on
estel i neó
es menyspreen

VI

(ell sabrà que)

de res serveix mudar-se de ciutat
O de poc en aquesta pàtria
De la qual renega
que comprèn però no,
diu,
té per què aguantar

VII

També es detindrà
a pensar
que passat ni futur

li importen
Què fas digues-me
Que si la vols calen
majors virtuts que si no

VIII

Que
Aquests que ni callen
aquests ens volen fer creure que vivim en pau
o que vivim
o simplement
ens volen fer creure
Aquests
Que
Si aquests canviessin de tema
O els cauria la cara de vergonya
O s'expatriarien voluntàriament
És com si temessin
el silenci

IX

Perquè un no pot
suar la collonera
i aviciar-se

Perquè
Només un heroi
decideix la seva pròpia sort

X

I parafrasejarà
Perquè tenim dues patries:
Tu
I la meua

XI

En caure les ombres sobre
les brutes muralles

la noia blava
sempre torna
pobre malalt mental
a confessar el seu cansament

Si comptat i debatut
No s'està tan malament

XII

«Considerant que la seva vida era honesta
que pagava puntualment els tributs
i que mai no va fer mal a ningú
fou condemnat a continuar en aquella ciutat
a la casa que allà habitava»

* * *

El que he gosat anomenar exordi és de Rilke.

El mapa?, doncs, té a veure amb la Janis i amb tantes altres coses. També he parafrasejat Daltoni el final podria ser un combinat Goytisoló-Rilke. Kastelo contra Kastelo o una conversa avorrida amb un fons de cites és, certament, una dura sentència. Potser un monòleg indivisible en dotze parts. Per la resta, abandonar la ciutat és el que desitjo des de fa algun temps. No vull recordar quasi res del que vaig dir un dia i bla, bla, bla, bla, bla,

---

JON IÑAKI LASA (Gernika-Lumo, 1963). Llicenciat en Ciències Socials i de la Informació. Ha estat professor de literatura en diversos centres i ha treballat també com a periodista en alguns mitjans de comunicació. Ha participat en l'edició de diversos textos sobre literatura i va ser el fundador del col·lectiu literari Kandela, de Gasteiz. De la seva obra literària, destaquen: *Alicia eta biok* (Ustela, 1982), *Andaluziari ene bilduma* (Susa, 1985) i *Sobre las costumbres del gran Kan y otros apuntes* (Gernika-Lumoko kultur etxea, 1987).

LA DIVINA TRAMOIA (1981)
(una farsa celestial)
Manuel Molins

ESCENA XIII (fragment)

(Apareix Jesús, verge màgica del carnestoltes diví, amb el vestit llampant de l'Apocalipsi. Tanta lluminositat fereix Llucifer que es resguarda darrere del setial. Els ulls de Jesús tenen la lluentor fantàstica d'un alienat celestial)

JESÚS. «Si a Sodoma s'haguessen fet els miracles que s'han fet en tu, hauria subsistit fins al dia d'avui. Però també us dic: Serà més suportable la sort de la terra de Sodoma, el dia del judici, que no la vostra» (Mt. 11: 23-24). «Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, que tanqueu als homes el Regne de l'Infern» (Mt. 23:13).

MARIA. Has equivocat la cita, Fill; el text no diu el Regne de l'Infern, sinó del Cel; «que tanqueu als homes el Regne del Cel». I nosaltres som al Cel on no hi ha ni escribes ni fariseus.

JESÚS. Que ja no hi sou vós, senyora?

MARIA. Jo? Vols dir que sóc una hipòcrita?

JESÚS. Tu mateixa ho dius, no jo.

MARIA. Trau-te aquest vestit immediatament que és el millor que tinc i he de baixar a Polònia.

JESÚS. Jo sóc la dona magnífica de l'Apocalipsi, la Jerusalem alliberadora que sentenciarà contra tots els corruptes!

MARIA. No sigues impertinent, Jesús; ja n'hi ha prou de fer-te el Hamlet. Açò no és una tragèdia. Sempre t'ha perdut la retòrica; això et va dur a la Creu.

JESÚS. Feliços els perseguits per causa de la justícia perquè d'ells serà *el plaer de l'Infern*. Feliços quan us insultaran i castigaran per causa de l'honradesa i la coherència perquè vostre serà *el plaer de l'Infern*.

MARIA. Feliços?... Xarlatà! A mi no m'enganyaràs amb paraules. Jo et vaig parir i et vaig dur nou mesos dins aquest ventre que el Cel s'ha engolit. Nou mesos curulla d'aquest parlar! Quin càstig de llengut! I què he rebut a canvi? Quina compensació? Les altres dones encara senten plaer en quedar-se prenyades, però jo... sóc verge! Verge per tota l'eternitat! Vaig anar al matrimoni amb tantes il·lusions... Em passava els dies aplegant l'eixovar i pensant en l'hora que em farien esposa i mare. Cada nit somiava, des del meu llit solitari, el moment de l'abraç varonil i sentia unes mans tendres i fortes que m'encerclaven i em lligaven. Llavors, m'obria tota. Obria

el meu cos de flor primerenca perquè hi penetràs la seua saba i fes brollar de mi un riu de sang feraç... Però quan vaig anar al llit la nit del casament, em vaig trobar amb un vell que m'acariciava tremolós i que amb paraules ofegades intentava dissimular la impotència de la decrepitud. «Oh, poncelleta meua, deia; reineta del meu cor»... Merda, pensava jo; merda! I plorava de ràbia i desencís. Després, unes amigues em van dir que l'Arcàngel Rafel buscava una verge per a Mare de Déu. I vaig pensar: si he de ser verge eternament, seré una verge lloada. Vaig haver de lluitar amb ungles i dents per aconseguir el lloc ja que Elisabeth era la candidata agradable a Déu-Pare perquè, com és sabut, a ell li encanten les dones madures. Per això, vaig haver de seduir l'Esperit Sant. Vaig sacrificar el goig d'una còpula normal per realitzar el meu destí de dona. Seria mare! Mare... quina bona quisca! Parir un fill com tu que nega la família. No m'has estimat mai, ho sé; tu només busques els xicots per contar-los paràboles. I la gent marmolaven i em preguntaven, burletes: «Quan es casa el teu fill, Maria?» Mentrestant, tu parlaves i parlaves com si no coneguesses ningú. Xarlatà!

JESÚS. «Pare, perdoneu-los, que no saben el que fan» (Lc. 23:24).

MARIA. Imbècil! No pots parar de fer cites i deixar que l'escena s'acabe com un fill i una mare han d'acabar? Jo no et perdono. No et perdono tanta folia melodramàtica. Dona'm el vestit. Per un colp de teatre, series capaç d'oposar-te als nous plans de l'Esperit: Acabar amb la vella oposició entre Déu i Dimoni i començar uns temps molt més centrats. Endu-te'l, Rafel, a la Casa Celestial de Salut i digues a sant Simó que el tracte bé. Al capdavall, encara que siga un excèntric, és i serà el nostre Fill.

(L'Arcàngel Rafel surt amb Jesús que abandona l'estança amb una dignitat supervament shakespeariana)

MANUEL MOLINS (Alfara del Patriarca, València, L'Horta). És dramaturg i professor. Va ser fundador del Grup 49 de teatre i membre del Consell Assessor de Teatre de la Generalitat Valenciana i professor de Dramatúrgia de l'Escola Superior d'Art Dramàtic i Dansa de València i de l'Escola privada Estudio Dramático. Com a dramaturg ha estrenat múltiples obres tant en els teatres públics com privats, en grups independents i alternatius o en teatre d'aficionats. Entre les seves obres cal destacar *Dansa de Vetlatori*, *Quatre Històries d'Amor per a la Reina Germana* o, darrerament, *Elisa*, *Shakespeare (la dona silenciada)* i *Una altra Ofèlia*. Ha obtingut diversos premis com el Ciutat de València (1982 i 1989), el Premi dels Escriptors Valencians (1993 i 1999) o el Premi de la Crítica (1999).

PANORAMA AMB HOME

Ponç Pons

A Miquel Àngel Riera

Escrivies amb llapis, gravaves paraules
amb precisa passió com qui fa paret seca.
Estimaves el món, na Roser, els fills, tenies
un posat senyorial de tendríssim somriure,
sempre tan concentrat i pendent de la vida.
Et record una nit eivissenca asseguts
al sofà d'un hotel conversant fins molt tard
sobre el bé i sobre el mal de la Literatura.
T'agradava molt Bach. Em vas dir: «Si pogués,
deixaria d'escriure per compondre música»,
i amb la prosa vas fer irreductibles cantates.
T'agradava molt Vermeer, fascinat volies
pintar vívids retaules de l'ànima humana
convençut que Déu és pur amor i bellesa.
Et record emotiu i agraït al final
d'aquell fil telefònic uns dies abans
de morir-te discret amb un rictus de pena.
Sé que ja no vindràs a sopar a Macaret
ni anirem junts al Toro cap nit menorquina.
Tenc la foto penjada que ens vam fer a Deià.
Quan llegesc els teus versos em sembla que et sent.
Sense tu el panorama és més fred i més gris.
El sol d'Illa Flaubert s'ha apagat i plou terra.

PONÇ PONS (Menorca, 1956). Gran coneixedor de les literatures francesa i portuguesa ha col·laborat amb articles i treballs de crítica literària en revistes i diaris de les Illes. Es dona a conèixer amb relats, poemes i la novel·la *Cor de pàgina esbrellada* (1984) a principis dels anys vuitanta. Amb el temps ha conreat d'altres gèneres com la novel·la d'aventures o el conte infantil a banda de traduccions com *Quatre poetes portuguesos* (1989) premi Cavall Verd de la Crítica. Va guanyar el Premi Carles Riba de poesia amb *El salobre* (1996). Darrerament ha publicat *Abissínia*, conjunt de poemes i relats. Ha estat profussament antologat i traduït.

PLATJA A LA NIT

X. H. Rivadulla Corcón

2a ESCENA DEL 3r ACTE

(Amb recolliment, l'Henrique se'n vol anar, però en tombar-se descobreix la Sofia que l'observa)

HENRIQUE: Ets tu! Pensava que ja havia oblidat per sempre el camí que em podia dur cap a tu.

SOFÍA: No hauries hagut de tornar mai a aquesta platja. Per què?

HENRIQUE: Fa dies que et busco, fins i tot en els somnis t'he buscat.

T'he buscat per la gran ciutat com un naufrag solitari que neda enmig de l'oceà, desesperat per trobar la costa. I ara que estem l'un davant de l'altre vull que m'escoltis.

SOFÍA: Jo també et buscava, però no avui, ni ahir, ni fa uns dies. T'he estat buscant tota una vida, però tanmateix sé que mai no ens hem de trobar.

HENRIQUE: Sí que ens havíem de trobar. Sé que és irracional i sense sentit, però ho noto en el més profund de mi, és una força que no puc controlar.

SOFÍA: Sento que haig de dir la veritat.

HENRIQUE: Que m'estimes!

SOFÍA: No interpretis les coses de la manera que et convé més, si no ets previngut la vida es tornarà en contra teu.

HENRIQUE: En contra meu! Amb això ja hi compto, i traço plans preveient la derrota i tot i així em nego a no ser un constructor i espero contruir alguna cosa per a tots dos.

SOFÍA: La veritat és que sí que sento amor...

(L'Henrique s'acosta a ella per abraçar-la, però la Sofia l'atura i li ho impedeix)

HENRIQUE: Si no m'estimessis me n'aniria ara mateix, però acabes de dir que sí.

SOFÍA: Seria fàcil, podria dir que no t'estimo i tot s'hauria acabat.

HENRIQUE: Però no ho pots dir.

SOFÍA: El més sensat és que calli, perquè aquest amor m'obliga a impedir que ens estimem i per això cal que ens separem per sem-

pre. No em preguntis res i fes el que et demano. Si no vols que patim traeix la memòria i oblida'm.

HENRIQUE: ...una intuïció el que em fa saber que haig de construir un vida amb tu. Hauria de ser cec o boig per no estimar-te.

SOFÍA: Et faré mal, fes-me cas. Ni tan sols sabem els nostres noms, és fàcil que ens n'oblidem, l'un de l'altre.

HENRIQUE: No es tracta que sigui fàcil o difícil, es tracta de voler o no voler fer-ho i jo no ho vull.

(La Sofia treu un ganivet de la faldilla i amenaça l'Henrique)

SOFÍA: *(Violenta)* Vull que te'n vagis ara mateix.

(En un acte ràpid d'agilitat i coratge, l'Henrique li agafa la mà que sosté el ganivet, però en lloc de fer que el llenci, fa que l'hi apunti i li toqui directament al seu propi coll, ella prova d'allunyar el ganivet però ell és més fort i l'obliga a mantenir la posició del ganivet al seu propi coll)

HENRIQUE: Creus que m'ha d'importar gaire morir aquesta mateixa nit en els teus braços? No, és clar que no, fa deu anys que estic pràcticament mort, i l'únic sol que desitjo per viure-hi a sota és el del teu somriure, i l'única lluna que espero que il·lumini les meves nits és la dels teus ulls, la deu d'aigua fresca que em cal és la font dels teus cabells i els fruits de què vull alimentar-me són els teus pits. Si el sol no m'escalfa, la lluna no m'ajuda a agafar la son, la deu no satisfà la meua sed i els fruits no m'alimenten, creus que m'ha d'importar gaire morir-me aquesta nit als teus braços?

(la Sofia cau agenollada i s'abraça a les cames de l'Henrique, plorant)

(Traducció: Lluïsa Soaz)

X. H. RIVADULLA CORCÓN (La Corunya, 1962). Director d'escena de la companyia teatral Volta e Dálle. Professor de guió audiovisual. President de l'Associació Gallega de Guionistes. Ha col·laborat en diversos mitjans de comunicació com *La Voz de Galicia*, *El Correo Gallego*, *Faro de Vigo*, R.N.E., Antena 3, Radio Galega, T.V.G., Tele 5. Ha publicat les novel·les *O bebé máximo* (2000), *Do mar é a noite* (2002); el poemari *Taberna á deriva* (2002). Ha estrenat les peces teatrals *Festa rachada* (1985), *iFurga garabela!* (2001) i *Praia na noite* (2002).

VORA EL LLAC (1999) Maria-Lluïsa Amorós

Biziki atsegin zuen Monterols karrika, eta bazen begia jotzen zuen erlojuteגי-zilartegi bat –ezin zitekeen aldera Prim Plazako Freixas erloju-dendarekin, handia eta erloju mota askoduna–. Denda txikitxo bat zen, mukuru betea: mahaiko erlojuak, paretakoak, txaratildunak, musikajoleak, brontzeko oinarria zuten kebidekoak, sakelakoak, bidaiakoak, zilarrezko trasteak oparitzeko, etxerako... Baina Margaridaren begia jotzen zuena zen atean, tente eta oinezkoen ibiliari begira, jabea egoten zela: berrogeita hamarren bat urte, txikia, adatsa bildua, beltz naturala; ez zeukan bekainik eta, ordezeko, bi lerro mehe zeuzkan ikatz lapitzez eginak, masailetakoa hauts zuriekin eta ezpainen gorritasun minarekin kontrastea eginez. Ez zuen inoiz ikusi bezerorik sartzen, eta egun hartan, olde menderaezin bati jarraituz, bertan zituen erlojuetariko bati buruzko zerbait galdetzera hurbildu zen. Emakumearen eitea aldatu egin zen, irten zen bere lozorrotik eta sartzeko eskatu zion behin eta berriz. Barnea ilun zen, ez zegoen argirik piztuta, gela estua zen, apalategiz eta erakustegiz betea, mostradore bat eta txaratileko erloju handi bat bere doinu astun eta monotonoarekin, gainerako makinarien tiki-taka alaiarekin kontraste handia egiten zuela. Eskailera estu eta patar batek egiten zuen goiko solairuko bidea, etxebizitza egon behar zuen han.

Margarida ohitu zenean dendako ilunpera, emakume zahar bat ikusi zuen, «arratsalde on» xuxurlatua zena inork entzun gabe. Gorantz jaso zeukan ezker besoa, ongi mugitzen uzten ez zion igeltsu eta burdinazko hegazkin erraldoian emana.

–Zoaz lotara, ama –esan zuen gazteenak, Margaridari erakusten ari zitzaion zur iluneko erlojuari buruzko xehetasunak etenik–.

Haserre muturra egin zuen adats urdindu, kirru, harro orraztuak eta kareizko pintzez hartuak zeuzkan atsoak.

–Oker zaude, Carme, Margaridarekin ari zen, txaratilaren kutxan ari nintzen eskua pasatzen, agian oinazeak, agian urteek itxura

galdutako eskua zen, agian eskurako sobera handi ziren esmalte gorritz margoturiko azkazalek, atzamarren muturreko haragi guztia hartzen zutela.

MARIA-LLUÏSA AMORÓS (Reus, 1954). Filosofia eta Letretan eta Filologia Katalanean lizentziatua. Haur eta gazte literatura idazten du laurogeiko hamarkadaz gerotik eta zenbait sari hartua da. Aipatzekoak ditu *Aquella tardor amb Leprechaun* (Premi Vaixell de Vapor, 1988), *Jardí abandonat* (1993) o *D'on véns, jan?* (1994) nobelak, azken hau gaztelaniara itzulia. Helduentzako nobelak ere idatzi ditu, *Els til·lers de Mostar* (1996) o *Vora el llac* (1999) eta esku hartu izan du talde obretan.

AZKEN GLAZIAZIOKO SOBERAKINAK

Jon Benito

Azken glaziazioko soberakinekin jolasten ari zara

Bide ertzetako hondarra jaso
eta datorren negurako zapatak egin dizkizut
haizeak olatuak sortu arte iraungo dutenak

Argazkiei izotza hazten zaie ertzetan
Hotza jainkoek egina balitz bezala
sartzen zaigu hezurretaraino
Egunak etorri bezala doaz
azala erortzen zaigun arren udazken amaieran

Orain eguzkiaren alboan ezagutu duzu zerua
elurrezko bolak eta gezurrak jaurtitzen dituzu
musuak bailiran

Zauri txikiak nire argizarizko begientzat

EZEKIELEN GENEALOGIA

Jon Benito

Nire osabak esaten zuen

ze nire osaba hilda baitago
ahotsik gabe geratu zelako
eta ahotsik gabekoa ez da pertsona

gure herria harea gainean
eraikirik zegoela
eta euria egingo balu
hondoratu egingo ginатеkeela
dena apurtuko litzatekeela

Eta hilak
eta berregin beharreko bizitzak
geratuko liratekeela
hondartza samingarri hartan

Aitona Sestaoko ontzioletara
lanera Salamancatik etorri
eta gasolindegi inguruan
finkatu zen lurak dira horiek

Baina aitona ez da oraindik hil

UHOLDE BERRIEN IRAGARPENA

Jon Benito

Argirik ez zen inon
eguzkiak berarekin eramana
begiak estali balizkizute bezala
Behingoagatik atertu zuenez
txalupan irten ginen iluna pertzibitzera

Itsasoak gaua eta lurra eramango zuela zirudien
Izarretan desitxuratzen ziren hieroglifikoak

Babesa eskatzeko urrun geundenean
itzali zenuen motorra
Zeruan hegan egitea zen hura
baina beste hemisferio batean

Gabezia bat baino
margotu zitekeen zerbait zen
isiltasuna

Zapatak erantzi genituen eta
garagardo epel bat zabaldu
Oreka hezez egingo genuen topa
Barrenetako suak itzaltzeko aski isurkin bazen inguruan
«Euria!» esan zenuen
«Euria eginagatik ez duk itsasoa gehiago bustiko!» pentsatu nuen

Bi orduz egon ginen horrela

Ura zetorren uraren gainera
itsasoa gehiago hazi gabe

Etxera itzultzeko ordua zen
Motorra piztu zenuen

Biratu genuenean bustita zeuden zapatak
Etxerainokoa oinez egin genezakeela otu zitzaidan
baina urak atzazalak irentsi orduko
itsatsia nuen hotza

Lehen urratutako bidea josi genuen
lehorra begi bistan jadanik

JON BENITO ARANBERRI (Zarautzen, Gipuzkoa, 1981). Liburu bakarra kaleratu dut, 2001ko udazkenean argia ikusi zuen *Aingurak Erreketan* izenekoa. Poesiaren arloa jorratu dut batipat. Hainbat komunikabidetan kolaboratzen dut: *Euskaldunon Egunkaria*, *Euskadi Irratia*, *Gara*, *The Balde*... Literatur munduan lehen hastapenak *Vladimir* fantzinean eman nituen. Historiako ikasketak ari naiz amaitzen eta horretan egiten dut lan.

XALOTASUNAREN MUGAK

Salvador Company

- Nabaritu dituzu?
–Mmm; zer?
–Hori, kolpeak.
–Zer kolpe?
–Horiek, ez dituzu nabaritzen?
–Ez dira hemen.
–Ez. Auzokoen atean joka ari direla ematen du.
–Egizu lo, ez da zer garrantzizkorik izango.
–Nabaritu dituzu!?
–Baina ba al dakizu zer ordu den!?
–Nabaritu dituzu, ala ez!?
–Ez dut ezer nabaritu.
–Eta orain?; ez dituzu palankaz ari direla somatzen?
–Bai, izan liteke, eta zer?
–Izan litekeela larritasunen bat.
–Eta guri zer?
–Geure auzoak direla! Eta guri baldin...
–Helduak dira, ezta? Konponduko dira!
–Ez, ez dira konponduko. Lehengoan dira berriro, ahaztua daukazu?
–Noski oroitzen naizela, baina ez zenuke kezkatu behar txikikeria horrengatik, bihotza. Tira, egizu lo, goiz da oraindik.

Oihuak ugariago eta ozenago nabaritu dira, hiru auto-ate kolpe, dieselaren abiatzea eta motorraren urruma urruntzen, baina emakumeak ez du deus esan. Handik laster esnagailuak jo du. Gizona altxa, gelatik irten eta luzaz egon da itzuli gabe.

Bizarra egiten duelarik ispiluari begira, lehengo auzoen aurpegiak datozkio akordura: filosofia irakasle bikote bat, hogeitamarreko, Quart de Benborser esaten zaion herri batekoak. Gogoan du, halaber, matelak eta matelezur azpiak arrapasatuz, desagertu ziren gauean emazteak galdetu ziola ez ote zuen nabaritu; berak, amets polit batean erdi lozorro, zer erantzun zion, eta hark kolpe batzuen esan zion; berak hasieran nabaritzen ez zituen kolpeak, eta gero, entzun zituenean, auzokoen etxetik zetozela

adostu zuten eta, borrokan ari balira bezalako oihu batzuk entzun zirela; hala ere, berak esan zionez, oso goiz zen jaikitzeke, eta nola nahi ere, eta arazoren bat baldin bazuten konponduko zirela nolabait, ezta? Ondoren ez zuten hitzik egin, baina oihuak entzun zituzten ostera, paretetatik haratago, erorikoen eta ukaldien erdian; gero autoko ate hotsak, nola pitzen zuten motorra eta haren urruma urruntzen zelarik hiriaren bazterretara. Bainugelatik itzuli zenean, dutxaturik eta bizar eginik, emazteak esan zion ezingo zuela berriro halakorik eraman eta alda zitezela auzoz, edo hiriz, eskatu zion. Zotinka lehertu baino lehen Niemöller delako baten *mea culpa* errexitatu zuen. Onartu egin zuen.

Noizbait gelara itzuli denean, ilunpeak haztamuka ibiltzera behartu du, leihora iritsita nabaritu duen arte errezelela ostean argitzen hasia duela. Kadiretako batean dagoen bata hartu du, ohe gainean utzi eta janzteari ekin dio: azpiko galtzak, kaltzetinak, galtzak, atorra, krabata, oinetakoak, gerriko astuna, jaka eta kapelua. Emazteak, berriro lo hartua nonbait, sakonago hartzen du arnas eta estali egin da bekokian pot eman eta belarri ondora xuxurlatu dionean:

–Egizu lo, bihotza, egizu lo.

Karrikako atea zabalduetakoan nabaritu du udaberriko egun zoragarria datorrela teilatuetatik goiti. Autoaren atzeko ate ondoan erretzen zain zeukan txoferrak zigarroa jaurti eta tentetu egin zaio egun onak emanez eta atea ireki dio.

Bere karrikan gora daramatela trafikoko etorbide bati buruz, akordura dakartza auzoen aurpegiak eta goizeko gertatuak berrikusten ditu halako urruntasun batez, besteren kontu bat koadratzen duenaren soraiotasunaz. Etorbideaz bereizten dituen semaforoaren aitzinean oroit du, irriño batez, ezkongai zirenetik bere emaztean gehien maite duena xalotasuna dela.

El cel a trossos (Gent de Benborser), Barcelona, Empúries, 2001, pp.103-105.

SALVADOR COMPANY (Valentzia, 1970). Doktorea da Filologia Hispanican. Nobela batek eman zuen ezagutzera, *El cel a trossos* (2001). Beste batekin, *Voleriana* (2002), Documenta saria lortu du 2001ean. Oliver Sacks-en lanak itzuli ditu, eta Anna Torcal-ekin lankidetzan, Denis Guedj eta Pierre Vidal-Naquet-enak.

HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM Teresa Costa-Gramunt

*Ezein gizonek ezin du ikusi
bere azkena*
EZRA POUND

Gauaren zolan sartu naiz, pasaporteak daukat eskuan: Grietje Polak naiz orain, eta Amsterdamen jaioa 1883ko abuztuko egun batez. Hirurogei urte nituen Sobidor-eko eremura deportatu nindutenean.

Lurrikararen tenorea da, mundua mila erditan zatituko duen arrakalaren unea: soraio, borreroek arta handian dihardute, opari bat egin behar baliote moduan Denborari. Filmeez, zuri-beltzean, gure higadura berritzen dute: giza natura osoa Ongiaren eta Gaizkiaren meneko jarria, ñabardurarik gabe. Otoitz egiten dugularik, beste batzuek ospitaleko batez zuritutako jakinduriaren tresnak zorrotzen dituzte; zenbaitzuk uniformearen jantzi kakian babesten dira. Eta neure artean, bikoa da Heriotzara garamatzen bidea: Suntsiketaren nahikaria eta defentsa eta barkamenaren aukerarik eza. Adonai, Adonai, ahantzi egin gaituzu?

Bagoi ilun batean sartu naiz,
karratu txiki bat besterik ez,
aharra t'ardi argi,
zeru begitandua...
Nork esan, orain bertan,
gutarik zein diren piztiak,
eta zein sailduak?

Ez dut Historia ukatzen.

Ez dut Krimena ukatzen.

Arrazoiaren Ezarrazoia dut ukatzen.

Bestelako bat naiz: Grietje. Ez dakit zer izen duen zangoak botetan dituela Giza oroimena menostuko duen funtzionari honek. Isil nadin orain: ekainak 23 ditu 1943 honetan eta egun hilko naiz, goizean, Julia (alaba, non zaude?) daukadala gogoan, eta Frederik, nire bizitzako laguna. Oroitzapen bihurtzen naiz, ez dakidala, oraino, zergatik.

Noviluni a Washington, Editorial Moll, 2001

FEDERICO GOGOAN (1898-1998) Teresa Costa-Gramunt

*Zinezko oinazeak
esna dauzka gauzak.*
FEDERICO GARCÍA LORCA

New York-eko Poeta beti izango da ilargiak zauritutako mutikoa: haren argiz edan eta bizi zen, haren zilarrezko ohean etzaten. Halako batez ikusi zituen zeruan, lo zegoela, bizkarra zamatzen zioten soineko abandonatuak; beso galduen zorabio latzetan bilduak ikusi zituen, bere haserrearen ezjakin. Goritasunen bilatzaile, presentzian eta ahanzturretan erretzen zen. Karrikak urruntasun itsaso bat ziren egun batean, portutik zetozen marinel talde bat topatu zuen, Mediterranioko baranden gain luzatzen zihoazenak...

Ez zuen lorik hartzen gau batzuetan. Begiak udan zabaldutako urrak beste, bizi bakarria ametsa dela sortzen zitzaion. Menturaz egunen batean ikusiko dugu, hark ikusten zuen bezala, tximeleta disekatuen izarniadura, berpiztea. Ekaineko zeruan, ilargiak, samur, leiho itxi batean jo du.

Noviluni a Washington, Editorial Moll, 2001

TERESA COSTA-GRAMUNT (Barcelona 1951). Vilanova i la Geltrun bizi da 1993az geroztik. Ikasketa humanistakoak egin da, Diseinu Grafikoan lizentziatua eta exlibrisen diseinuetan aditua, produkzio zabal batekin. Idazle bezala 1990ean plazaratu zen poemaz eta prosazko poemaz, eta ordutik hona 15 titulu baino gehiago argitaratu ditu, besteak beste *Llibre d'Unai* (1994), *La porta Índia* (1997), *Noviluni a Washington* (2001) o *Temps, espai* (2002). Prosan eta bidaia liburutan ere jarduna da, hala nola *Estampes de Cuba* (2001). Eskualdeko prentsan kolaboratzen du iritzi artikuluekin, eta literaturako programa bat zuzentzen du Vilanovako Canal Blau-n.

HERIOAREN ITZALPEETAN

Andolin Eguzkitza

Seguru nago denbora luzeegirik gelditzen ez zaidana. Gura ere ez dut bereziki denbora luzeagorik gura, nekatuta bainago. Kemen fisikorik asko ez zait geratzen, eta bada garaia, nik uste, alde egin dezadan. Hori da benetan bihotz-bihotzean senditzen dudana. Eta hau idazten dudanean ikaratu egiten naiz, ni neu izakeraz bestelakoa izan bainaiz beti. Beti aitzina jotzearen aldeko, beti indarrez eta kuraiatz etorkizunari buruz urratsez urrats segitzearen aldeko. Baina bizitzaren iparburu izan ditudan esperantza arrazionalak betiko legez hor egoteagatik ere, neure golkora begiratuta ez dut aurrera segitzeko gogorik senditzen, ez dut beti senditu dudana suaren garra somatzen. Etzan nahi naiz, bakean egon, eta hotza neure barruaren ugazaba bilakatu zaian une honetatik Jainkoak nirekin eskuzabal izatea espero, Jainkoak bere ondora deitzean bero hori ostera ere eman diezadan otoitz egin. Bil nazala ahalbait arinen beraren ingurura, bakarrik nago eta.

Nire denborak egin du eta seme-alabak salbuetsita baita nireak ere. Eta seme-alabentzat zer naiz gaur egun zama astun bat baino! Maite nautelako zaintzen naute eta nitaz arduratzen, baina beraiek ere beren bizitza aurrera atera behar dute. Seme-alabek hainbat iloba ere ekarri dituzte, eta ez daukate hainbeste astirik hain urrun bizi den gizon zahar honentzat lan egiten ibiltzeko.

Bai, bakarrik senditzen naiz, nire denbora amaituz doa eta komeni da besteei bizi izaten utz diezaiedala, ez nadila karga bihur, nitaz maitasun eta duintasunez gogora daitezela, eta ez agure gogaikarri eta hainbat trabailuren iturburu agortezin gisa. Gainera, adin honekin eta nire egoeran zertako aurrera segi?

Gorpuzkeraren zati guztiak, banan-banan, matxuratuaz joan dakizkidan? Jainkoak barkatuko al dit harrokeria guztiau! Zeren beti bihotzean ukan dudana herriaren alde bizitza osoan burruka egin ahal izatea baino ederragorik ba ote dago? Nolaz kexa ninteke, bada, itxaropenez beterik bizi izateagatik, eta aitzina egiteko oldarrez zamaturik? Ergelen batek merezimendua ikusi nahiko du horretan. Baina nolatan merezimendua, nahi izan dudana, gustatu izan zaidana egiteagatik!

Errotik maite izan dudana aldezteagatik! Atseginez eta plazerrez betetzen ninduena, justizia, defendatzeagatik! Eskerrak eman behar dizkiot Jainkoari hain herri ederra emateagatik. Azken batean, bizitzan aurrera egiteko hainbeste aukera eta parada eskaintzeagatik, alegia, besterik ezean baino ez bada ere, bizitzeko abaguneak, eta zelakoak gainera, beti eskura uzteagatik.

Egunkari hau idazten nagoela, nork bereak erabiltzen ohi dituenean alha izaten ohi zaion zalantza bera dabilkit orain barrutik. Ispiluaren aurrean jartzean bezala eta geure burua modu objektibo batez begiratzen saiatzen garenean: benetan egiaiak garatekeelako zalantza zait alha. Ez nago seguru pentsatzen eta idazten ari naizenaz neure buruari iruzur egiten ez ote nagoen, neure burua goraiatzeko beste trikimailu bat erabiltzen ari ez ote naizen, edota gurago nukkeen legez, neure bihotzaren adierazpen egiazko bat egiten nagoen. Ez dakit orri hauek inork inoiz irakurriko ote dituen. Seguru asko ez, ez baitituz horretarako idazten, eta gainera ez dit bat ere ardura, baina inoren eskuetan jausiko balira, ez beza otoi pentsa harrokeriaz idazten ari naizenik, ezereen erakustekotan nabilenik, edota bera den irakurle horrengan inongo mirespenik sortzearen idazten nagoenik, ezpada neure burua asaskatzekotan egiten dudala, idaztearen bidez neure kontzientzia aztertzeke gurariaz, eta dagoeneko oraino betetzeke dudana bizitzaren apurraren iparburu iragana bihurtu zaidanean, iparburu hori argiagotzeko esperantzaz.

Iturbek atzo, nirekin kafea hartzen egon zelarik, hastapeneko garai haietaz galdetzen zidan. Nafarroako mugimendu abertzalearen hasikinez, zer-nolako lanak egiten genituen, zenbat batzoki geneuzkan, zenbat bazkide? Eta lana zaila ote zen? Eta ni neu harritu egin nintzen oraino ere daukadan oroimen onarekin.

ANDOLIN EGUZKITZA (Santurtzin, Bizkaia, 1953). Hizkuntzalaritzan doktore da eta irakasle titularra EHU. Euskaltzain osoa da eta 1997tik 2002ra Euskal Idazleen Elkartearen lehendakaria izan da. Bere ibilbide literarioari dagokionean, aipagarri ditugu: eleberrigintzan (*Lehen orenean* (1978), *Urkidían zehar* (1987) eta *Herioaren Itzalpeetan* (1998)); poesian (*Orhiko mendirantz urratsez urrats* (1986) eta *Mila urte igaro eta, ura bere bidean* (1993)); eta itzulpengintzan (Günter Grass-en *Das Treffen in Telgte*). Honez gail, bi antologia liburu ditu: Olga Omatoz-ekin batera egindako *Konstandinos Kavafis: poema antologia*, eta katalanezko eta euskarazko bere poema-antologia: *Quan plou en les entranyes/Erraletan barrena euria egiten digunean*.

CAMP RODÓ-TIK, XXII

Bartomeu Fiol

Salvador Spriu-ri

Beldurti eta hutsaren hurrengo garenez
hain hunkibera garela dakitenez
harrigarriki gara ezgauza
behar bezala hobetzeko

ez liguke beldurrik eman behar
isiltasunean sartzeak,
isilik gelditzea
beldur jende,
harri bat edo abere bat bezain txukun

Basati eta aldi berean gatibu, hitza
askoz arriskutsuagoa da.
Neskato liluragarri batek bezala
behartzen gaitu izkina jarraitzera, haria galtzera.

Ez genuke egia diktatzea eduki behar helburu,
lezioak egitea, berri ona irakurtzea,
estatistikak errezitatzea, ongi informaturik,
edo, alde aurrez irabazi duenaren antzera,
terapeutika agintzea, puntuz puntu.

Behin betirako jaitsi gara tronutik.
Atrilaz izarrak egin ditugu.
Desmontatu ditugu ozengailuak, gorgarri.
Badaezpada, eskuen hizkera erabiliko dugu.

Ez, ez digu beldurrik eman behar
isiltasunean sartzeak.
Bere egoitzak gela gehiago ditu
gure hizketa nahasiak baino.

BARTOMEU FIOI (Ciutat de Cavorques, Mallorca, 1933). Aldizkako poeta, baina zenbaitetan heavy, Zientzia Politikoetan lizentziatua baina autodidakta suharra, kanalla haginkariaren zaleago musikalki egokiak –edo liluragarriak– diren kantuen baina, «Els Llibres de l'Òssa Menor-eko» hiru aletan dauka argitaratua bere *Obra poetikoa: Camps de marina i suburbials* (2000), *Cròniques bàrbares* (1999) eta *Canalla lluny de Grècia* (2001).

EGURRA PINOTXORI

Aritz Gorrotxategi

Oharkabeen emakume baten presentzia nabaritzen hasi zen. Lausoa hasieran, kolore berdeko jertse baten babesean ezkutatua; sendoagoa gero, iltzatzen den begirada baten parekoa. Bera lanean ari zela ikusten zuen dama misteriotsua, babes-hesiaren beste aldean hanka puntetan, eskuak hesiaren ertzean kokaturik. Inork ez zuen ezagutzen, baina egunero igarotzen zen hesiaren paretik, eta berari so egoten zen disimulu handiz, obraren nondik norakoa interesatuko balitzaio bezala. Calladori, ordea, kontrakoa iruditzen zitzaion, emakume hura zelatari arrotz arriskutsu bat zela. Euren begirada modu xaloan gurutzatzen zelarik, sena blokeatzen zitzaiola sumatzen zuen, eta zerbeit berezia sentitzen zuen gizonak, baina ezin zuen beldurra ala maitasuna zenentz zehaztu.

Gau batean, «Emotive» pubean ikusi zuen, eurak esertzen ziren erpinaren beste aldean, bakarrik, zigarro bat erretzen. Lagunak dantzatzera irten ziren, ohi bezala, eta bera eserita geratu zen, whiskyaren zaporea dastatuz. Lantokiko presentzia berde hura itogarri bihurtzen hasi zitzaion. Itogarritasun hura, ordea, bestelakoa zen, jertse berdearen atzean ezkutatzen zen misterioa arnastu ezean itoko balitz bezala, presentziaren beharra nahitaezkoa bailuen. Une hartan, *My Man* abestia ipini zuten. Emakumeak kantaren letra abestu zuen gizonari begira, eta pixkanaka, barratik aldendu eta Callado zegoen mahaira hurbilduz joan zen, zigarroa eta kopa eskuan zituela. Lokalean biak bakarrik zeudela iruditu zitzaion gizonari, bera eta jertse orlegiko presentzia haragizkoa. Bere alboan eseri zen, eta isilik egon ziren biak minutu batzuk. Gizona urduri sentitzen hasi zen eta edalontziari bueltak emateari ekin zion. Zerbeit egin behar zuela esaten zion barrenak, «zerbeit, baina azkar!». Isiltasun hura berezia zen, esanahi ezkutuz betea. Bat-batean, gizonak dantzatzeko gonbita luzatu zion damari. *Loverman* abestia kantatzen ari zen Billie Holidayren hipnosipean murgildu ziren biak pistaren erdian korapilaturik, aspaldiko bikotea bailiran. Lagunek harriturik begiratu zituzten maitale berrien dantza-pausoak. Zinez ongi moldatzen ziren fokoan azpian,

film bateko sekuentziatik irten eta pistaren jabe bihurtzen diren aktoreen moduan. Segidan, *Blue Moon* eta *I Only Have Eyes For You* etorri ziren. Handik hamar minutura, ez zegoen bikotearen arrastorik.

Gizonak autoaren leihotik begiratu zuen. Ilargia oso handia iruditu zitzaion une hartan. Ez zekien zergatik, baina indar ezezagun batek bultzatzen zuen aurrera, emakumearengana. Une batez, iraganeko norbait zelakoan egon zen. Ezinezkoa zen, ordea, irrazionalgia. Damak bolanteari eusten zion, eta gizonak haren aurpegiko ezaugarriak aztertzen zituen. Ez, ezin zuen begitarte hura oroitu... zergatik sentitzen zuen, alabaina, azkura moduko hura bularrean? Maitasuna ala beldurra? Bi sentipen haiek osatzen zuten soka estuan bizitzera kondenatuta zirudien hondartzan agertu zenetik, amnesian galdu zenetik. Emakumearen ezpainetan pausatu zituen begiak orduan. Beldurgarriak iruditzen zitzaizkion? Ez, inolaz ere, apetagarriak ziren karmin gorriaren ukituarekin. Semaforoaren aurrean geratu zen autoa eta damak burua jiratu zuen gizonarengana. Begirada pausatu bat luzatu zuen gizonaren aurpegian, begi-ninien dardara irakurri nahiko balio bezala; «baina hori ezinezkoa da», pentsatu zuen gizonak, berak ez baitzuen barrenik. Musu batean hondoratu ziren segidan. Semaforoa berde jarri, eta aurrera jo zuen autoak abiada bizian.

ARITZ GORROTXATEGI MUJICA (Donostia, 1975). Gaur egun Zuzenbide Fakultateko (EHU) ordezeko irakasle da. Aurki langabezian egongo da. Lau liburu argitaratu ditu orain artean: *Kafkaren labankada* eleberria (Kutxa Fundazioa, 2001), *Taxi bat Hamletentzat poesia sorta* (Hiria, 2002), *Egurra Pinotxori* narrazio bilduma (Alberdania, 2002) eta *Galtzontziloak autobusean zintzilik* eleberria (Erein, 2002). 2000 urtean Irun Hiria saria irabazi zuen eleberraren sailan. Aldizkari eta komunikabide ezberdinetan kolaboratzen du zutabegile eta kritikoz bezala: *Gaztetxulo*, *Irutxulo* eta *Euskaldunon Egunkaria*.

TRAMOIA JAINKOTIARRA (1981)

(zeru fartsa bat)

Manuel Molins

XIII. ATALA (zatia)

(Jesus ageri da, Jainko-ihauteriko mutiluts magikoa, Apokalipsiko soineko distiragarrian. Horrenbesteko argitasunak min ematen dio Luziferri, eta jaun-aulki atzean ezkututzen da. Jesusen begiek zeru-zoro baten izarniadura fantastikoa daukate)

JESUS. «Sodoman egin izan balira zugar egin diren mirariak, egundaino iraunen nukeen. Baina hau ere esan behar dizuet: Sodomako lurraldearen patua eramangarriago izango da, epai egunean, zuena baino» (Mt.11: 23-24). «Ai zuek, eskriba eta fariseu hipokritak, gizonei Infernuko Erresuma itxi diezuenak» (Mt. 23:13).

MARIA. Okerreko aipua egin duk, Seme; testuak ez dio Infernuko Erresuma, Zeruko baizik. Eta gu zeruan gaude, eskribarik eta fariseurik ez dagoen honetan.

JESUS. Ez ote zara jada zeu, andere?

MARIA. Ni? Hipokrita naizela esan nahi duzu?

JESUS. Zeuk esan duzu, ez nik.

MARIA. Emadazu soineko hori segituan, daukadan onena da eta Poloniara jaitsi behar dut.

JESUS. Apokalipsiko emazte ezin ederragoa naiz, usteldu guztien kontra epaia emango duen Jerusalem askatzailea!

MARIA. Isil hadi, lotsagabe, Jesus; ez da behar Hamlet-ena egin dezazun. Hau ez da tragedia bat. Beti galdu zaitu erretorikak; Gurutzera eramango zaitu horrek.

JESUS. Zorionekoak justiziak pertsekutatuak, beraiena baita Infernuko Erresuma. Zorionekoak prestutasuna eta koherentziagatik iraindu eta zigortuok, zuenak izango baitira Infernuko atsegintasanak.

MARIA. Zorionekoak?... Berbalapiko hori! Ni ez nauzu tronpatuko hitzez. Zutaz erditu nintzen, eta bederatzi hilabetez eraman zintudan Zeruak irentsi duen sabel honetan. Bederatzi hilabete berbontzi honetaz beteta! Hau mingainaren luzea! Eta zer hartu dut ordainetan? Zer esker-on? Beste emakumeek plazerra hartzen dute haurdun gelditzeko, baina ni... birjina naiz! Birjina eternitate osorako! Halako ilusioak neuzkan ezkontzean... arrioa prestatzen eta ama izango nintzen orduan pentsatzen ematen nituen egunak. Gauero egiten nuen amets, ene ohe bakartian, gizonaren besarkadaz, eta bildu eta hartu egiten ninduten beso samur eta indartsuak

nabaritzen nituen. Zabalik nintzen osorik. Udaberriko lore zabaltzen nuen ene gorputza haren hazia sar zedin eta isuraraz ziezadan odol jori erreka bat... Baina eztei gauean oheratu nintzelarik, dardaraz laztantzen ninduen agure bat aurkitu nuen eta zahartzearen ezintasuna hitz apalez estali nahi zuena. «O, puzela neurea, zioen; ene bihotzeko erregina»... Kaka, pentsatzen nuen nik, kaka. Eta negar egin nuen amorruez eta zaputzez. Gero lagun batzuek esan zidaten Rafael Goiaingerua birjina baten bila zebilela jainkoaren Amatzako. Eta neure artean: birjina izan behar baldin badut betiko, birjina goretsia izango naiz. Hortzez eta haginez egin behar izan nuen borroka lekua lortzeko, Elisabet baitzen Jainko Jaunaren begikoa, badakizue heldu samarrak dituela maite. Horretarako, Espiritu Saindua linburtu behar izan nuen. Neure emakume patua betetzeko, uztartze arrunt baten plazerra sakrifikatu nuen. Ama izan behar nuen! Ama... zelako kaka zaharra! Familia ukatzen duen zu bezalako seme batez erditu. Ez nauzu maite izan, badakit; zuk mutikoak behar zenituen parabolak kontatzeko. Eta auzoek, ahapetik marmarka, galde egiten zidaten: «Noiz ezkontzen duzu semea, Maria?» Anartean, zuk hitza eta hitza besterik ez, inor ezagutuko ez bazenu bezala. Berbalapiko hori!

JESUS. «Barka iezaezu, Jauna, ez baitakite zer egiten duten» (Lc. 23:24)

MARIA. Ergela! Ezin duzu aipua egitez atertu, eta atal hau ama-semeek amaitu behar luketen moduan amaitzen utzi? Nik ez dizut barkatzen. Nik ez dizut barkatzen halako zoramen melodramatikoa. Emadazu soinekoa. Antzerkikeria batengatik, Espirituaren plan berrien aurka jaikiko zinateke: Jainkoaren eta Deabruaren arteko aurkatasuna amaitu eta aro batuago bat hastea. Eraman ezazu, Rafael, Zeruko Osasun Etxera, eta esaiozu San Simoni ongi har dezala. Azken finean, nabarmen samarra bada ere, gure Semea da eta izango da.

(Rafael Goiaingerua badoa Jesusekin, zeinak ustez shakespeare gisako duintasunez husten dituen lekuak)

MANUEL MOLINS (Alfara del Patriarca, València, L'Horta). Antzerkigilea eta irakaslea da. Antzerkiko Grup 49-ko sortzailea izan zen eta Valentiako Generalitat-eko Antzerki Aholku Kontseiluko kidea eta Dramaturgiako irakaslea Valentiako Dantza eta Arte Dramatikoko Eskola Nagusian eta Estudio Dramatico eskola pribatuan. - Antzerkigile bezala obra asko mustu ditu hala antzoki publikoetan nola pribatuetan, talde independente eta alternatiboetan edo amateurren antzerkian. Bere lanik aipagarrienak dira *Dansa de Vetllatori*, *Quatre Històries d'Amor per a la Reina Germana* edo, azken aldian, *Elisa*, *Shakespeare (la dona silenciada)* eta *Una altra Ofèlia*. Zenbait sari irabazia da, Ciutat de València adibidez (1982 eta 1989), Premi dels Escriptors Valencians (1993 eta 1999) eta Kritikaren Saria (1999).

PANORAMA GIZONDUNA

Ponç Pons

Miquel Àngel Riera-ri

Lapitzez idazten zenituen, hitzak lantzen zenituen
suhar zehatzez harriak baratzeke hormara bezala.
Mundua maite zenuen, Roser, haurrak,
irribarre gozoko jarrera jauntsua zenuen,
betiere zeure baitaratua eta biziari so.
Gogoan zaitut Ibissako gau batean
hotel bateko sofan jarriak berandu arte hizketan
Literaturaren ongiaz eta kalteaz.
Oso maite zenuen Bach. Esan zenidan:
«Ahal banu, idazteari utzi eta musika egingo nuke»,
eta kantore paregabeak egin zenituen prosaz.
Oso maite zenuen Vermeer, liluraturik
giza-arimaren erretaulak nahi zenituen hartu
Jainkoa maitasun eta edertasun hutsa delakoan.
Gogoan zaitut hunkitua eta eskertua
damuzko keinu batean hil baino
egun batzuk lehenagoko telefono dei harengatik.
Badakit ez zarela itzuliko Macaret-era afaritara
ez garela Toro-ra joango Menorcako gaez.
Eskegia daukat Deia-n egin genuen argazkia.
Zeure bertsoak irakurtzean ondoan zaitut.
Zu gabe panorama hotzagoa eta grisagoa da.
Illa Flaubert-eko eguzkia itzali egin da eta lurra ari du.

PONÇ PONS (Menorca 1956). Ezagutza handia du Frantziako eta Portugalgo literaturan, Les Illes-eko aldizkari eta egunkarietan kolaboratu du artikuluz eta kritika lanez. Laurogeiko hamarkadan hasi zen argitaratzen narrazioak, poemak eta *Cor de pàgina esbrellada* (1984) nobela. Beste genero batzuk ere landu ditu geroztik, hala nola menturazko nobela eta haur ipuina, eta itzulpengintzan kritikaren Cavall Verd saria (1989) lortu zuen *Quatre poetes portuguesos* (1989) lanarekin. Poesian Carles Riba Saria irabazi zuen *El salobre* (1996) liburuarekin. Azken boladan *Abissínia* argitaratu du, poema eta narrazio bilduma. Antologia askotan agertu da, eta maiz izan da itzulia.

PALABRAS DESCARREIRADAS

Marilar Aleixandre

Ía recollendo palabras abandonadas pola xente. Palabras arreboladas nas papeleiras da cidade entre bonos de autobús e envurullos de caramelo, ou mesmo esquecidas nos recunchos onde o vento que zoa entre os edificios altos como faros arrastra os lixos antes de escoaren sumidoiro abaixo.

As palabras que a xente descarta, refugallos de conversas, son máis pequenas que os grilos e creñse insignificantes: unha noite apañou devalo e cabeceira; entre elas non adoitan aparecer esdrúxulas nin substantivos repenicados. ¿Por que, entre tantos números, o que sempre quedaba atoadado na gorxa de alguén era oitenta? Finalmente, acababan chuspíndoo cun che. Logo agochábanse e custáballe moito dar con elas, arreconchegadas no fondo dos seus tobos, pois sabéndose desprezadas non tiñan interese por volver á luz. Levoulle case un día convencer a termar de que seguía sendo necesaria, houbo que turrar por ela durante todo o camiño á casa. As luras, sentíndose sobrantes, xuntáranse aos raios do polbo e volveran mergullar na auga do mar, envolteitas nunha nube de tinta. Ao comezo negábanse a asomar o fociño fóra da auga nunca máis.

De tanto andar dun lado para outro, o reducio que non podía deixar de xirar, estaba todo abaticado, e parecía que non a entendía cando lle preguntou se quería xuntarse ao seu mosqueiriño de palabras. E aínda que ninguén lle botara un roñazo ao roñazo, estaba asañado e non quería saír do interior do vello forno onde encontrara acougo. Cando se recuperou, era asañado o que quería ocupar o seu lugar no forno.

Ás veces, encontrábaas nun estado tan lamentable que tiña que pasar un tempo desempeñándoas, aquelando aboladuras ou esfregando nelas para limparlles a morriña que levan adherida logo de andar a rolos polo chan durante moitos días. Así ocorreu coa bagulla, que lle deu moito traballo ata conseguir deixala outra vez transparente como un pequeno ollo de vidro. Algunhas, estaban destemperadas: é doado entendelo, pois a ninguén, nin sequera a cutrifol, lle gusta que a chuspan

da boca na rúa ou que se esquezan dela no fondo dun vaso de cervexa. Dun balde de auga de fregar rescatou un día troupelizo, que pasou un tempo amoucada, sen dar chío. A pesar das aparencias, estremonía é moi figureira, non lle gusta que a vexan sen adubiar, co til rebirichado. Outras eran só palabras descarreiradas, que perderan o camiño por un descoido dos que falan moi apurados, é o caso de onte, que preguntaba polos seus sen que ninguén a atendese.

Pero as palabras ceibas son como os escallos das plantas, como un gallo de xeranio ou de roseira: só viven se se plantan na terra. Soltas van murchando pouco a pouco, secan, e acaban por esvaerse nunha presa de po. Por iso, logo de lavalas con auga ou con chuspe, logo de penduralas no arame para que o vento turre delas desempeñándoas, levábaas para a súa mesa de escribir e, choendo aos poucos a páxina cunha palabra sobre outra, encontráballes sitio nun conto ou nun poema.

MARILAR ALEIXANDRE. Vive en Santiago de Compostela onde ensina Didáctica da Bioloxía e Educación Ambiental na Universidade. Desde *A Formiga coxa*, o seu primeiro libro infantil (1989), publicou narrativa para adultos como *Tránsito dos Gramáticos* (1993), *A expedición do Pacífico*, (Premio da Crítica de Galicia 1995), *A Compañía Clandestina de Contrapublicidade* (Premio Álvaro Cunqueiro 1998), e *Lobos nas illas* que será editado en castelán por Lumen. En poesía o seu libro *Catálogo de venenos* recibiu o Premio Esquílo en 1998. A súa última novela xuvenil *A Banda sen futuro* recibiu o premio Lazarillo en 1999. Traduciu ó galego *A caza do Carbairán* de Lewis Carroll (Lista de Honra do IBBY 1997) e *Muller ceiba* da Sandra Cisneros. Colabora en diversas publicacións como *Luzes de Galiza*, *Doma*, *Festa da Palabra*, etc.

NA BEIRA DO LAGO (1999)

Maria-Lluïsa Amorós

A rúa de Monterols gostáballe especialmente, había unha relojería-pratería que lle chamaba a atención –non se podía comparar coa relojería Freixas, situada na praza de Prim, grande e con grande variedade de reloxos– ede, con péndulo, con música, de cheminea con base de bronce, reloxos de peto, de viaxe, obxectos de prata para agasallo, para a casa... Pero o que sempre lle chamaba a atención a Margarida era que na porta, en pé e mirando para os transeúntes, adoitaba estar a dona: á beira dos cincuenta anos, miuda, co pelo recollido, dunha cor negra moi natural; non tiña celas e, no seu lugar, levaba pintadas dúas raias feitas a lapis carbón, que contrastaban coa brancura do po da cara e o vermello intenso dos labios. Nunca vira entrar cliente ningún e, aquel día, seguindo un impulso irrefreábel, achegouse a lle preguntar algo sobre un dos reloxos que tiña dentro. A expresión da muller transformouse, saíu do seu aburrimiento e invitouna a pasar con grande insistencia. O interior era escuro, non había ningunha luz acesa, un cuarto reducido, chea de andeis e vitrinas, un mostrador e un enorme reloxo de péndulo co son pesado e monótono que contrastaba co ledito tic-tac das outras maquinarias. Unha escaleira angosta, empinada, conducía ao andar superior, onde se adivinaba que estaba a vivenda.

Cando Margarida se afixo á escuridade da tenda, viu unha muller vella, que murmurara un «boa tarde» sen ser ouvida. Levaba o brazo esquerdo en alto, pousado sobre un inmenso avión de ferro e xeso que a penas lle permitía moverse.

–Vaia descansar, mamá –dixo a máis nova, interrompendo a súa explicación sobre o reloxo de madeira escura que lle chistaba a Margarida. A vella do pelo gris, ondulado, penteado frouxo e collido con pentes de carei, tiña cara de malhumor.

–Equivócaste, Carme, falaba con Margarida, pasaba a man pola caixa do péndulo, era unha man deformada, tal vez pola dor, tal vez

polos anos, tal vez polo peso daquelas uñas terríbeis, pintadas cun esmalte granate, unhas uñas grosas de máis para a man, que cubrían toda a carne do extremo dos dedos.

(Trad. Xavier Rodríguez Baixeras)

MARIA-LLUÏSA AMORÓS (Reus, 1954). Licenciada en Filosofía e Letras e en Filoloxía Catalana. Escribe narrativa infantil e xuvenil desde os anos oitenta e foi galar-donada con varios premios. Cómpre destacar *Aquella tardor amb Leprechaun* (1988). Escribiu as novelas para adultos *Els til·lers de Mostar* (1996) ou *Vora el llac* (1999).

REFUGALLOS
DA DERRADEIRA GLACIACION
Jon Benito

Estás xogando con refugallos da derradeira glaciación

Recollín area das orelas do camiño
e fíxenche zapatos para o vindeiro inverno
que durarán deica ata que o inverno forme vagas

ás fotos médralle xelo nas beiras
o frío coma si fose feito polos deuses
métesenos ata os ósos
Os días vánse como veñen
aunque a pel cáisenos ó remate do outono

Agora coñeciche o ceo onda o sol
guindas bólas de neve e trolas
coma si fosen beixos

Pequenas feridas para os meus ollos de cera

XENEALOXIA DE EZEQUIEL
Jon Benito

Meu tío dicía

porque meu tío está morto
pois quedouse sen voz
e quen non ten voz non é persoa

que o noso pobo estaba erixido
sobre area
e que si chovese
fundiríamonos
que se desfaria todo

E que naquel aflixido areal
ficarían
os mortos
e as vidas a refacer

Esas son as terras en que se estableceu
preto da gasoleira
cando o meu avó veu a traballar dende Salamanca
ós esteleiros de Sestao

Pero o meu avó aínda non finou.

AGOIRO DE NOVAS ASOLAGAMENTOS

Jon Benito

Non había luz por ningures
levada polo sol consigo
coma si che houberan tapado os ollos
Xa que por unha vez deixara de chover
saimos en chalupa a percibi-la escuridade

Decatábame que o mar ía a levar a noite e a terra
Nas estrelas deslucíanse os xeroglifos

Cando estábamos lonxe para demandar amparo
apagache o motor
Aquele era voar no ceo
mais noutro hemisferio

Máis que unha ausencia
o silencio
era algo que se podía pintar

Quitámonos os zapatos e
abrimos unha cervexa quente
Brindaríamos en húmido
Había líquido dabondo na redonda para apaga-los lumes internos
«¡Chove!» dixeches
«Anque chova non se mollará máis o mar!» pensei

Estivemos así dúas horas

Caía auga sobre auga
sen que enchese o mar

Era hora de tornar para a casa
acendiche o motor

Cando dimo-la volta os zapatos estaban mollados
Ocorrúseme que poderíamos facer a pé o camiño deica a casa
pero en canto a auga me larpou as unllas
quedóuseme apegado o frío

Pechamos o camiño aberto antes
coa terra xa á vista

JON BENITO ARANBERRI (Zarautz, Guipúscoa, 1981).

OS LÍMITES DA INOCENCIA

Salvador Company

- ¿Oíches?
–Mmm; ¿o que?
–Iso, os golpes.
–¿Que golpes?
–Eses, ¿non os oes?
–Aquí non son.
–Non. Seica están batendo na porta dos veciños.
–Durme, non debe de ser nada importante.
–¿¡Oíches!?
–¿Pero ti sabe-la hora que é!?
–¿Oíches ou non oíches!?
–Eu nada oín.
–¿E logo? ¿Non os oes bater co machado?
–Si, pode ser, ¿e que?
–Que se cadra lles pasa algo malo.
–¿E a nós que máis nos ten?
–¿¡Pois que son os nosos veciños! E se a nós...
–E tamén son maiores de idade, ¿non? Pois mira, ¿¡xa se apañarán!
–Non, non se han apañar. É outra vez o mesmo; ¿ou é que non te lembras?
–Claro que me lembro, pero ti non deberías preocuparte por tan pouca cousa, meu amor. Veña, durme, que aínda é demasiado cedo.
¿Óense máis berros e máis fortes, o bater de tres portas de coche, como acenden un diesel e o barullo do seu motor afastándose, pero a muller xa non di nada. Dalí a pouco dispárase o espertador. O home érguese, sae da alcoba e tarda un longo anaco en voltar. Mirándose no espello mentres se afeita, evoca os rostros dos seus anteriores veciños: unha parella de profesores de filosofía duns trinta anos, naturais dunha viliña que se chama Quart de Benborser. Lembra tamén, repasando as meixelas e a parte inferior das queixadas, que a noite que aqueles desapareceron lle preguntou a súa muller se non o oíra; el, medio afundido aínda nun fermoso soño, respondeulle o que, e ela díxolle que uns golpes;

uns golpes que, ao primeiro, el non oíra e que despois, cando os oíu, quedaron conformes en que procedían da casa dos veciños e que, mesmamente, viñan uns berros como de forcexo; con todo, como el lle advertiu, aínda era moi cedo para erguerse e, en calquera caso, se lles pasaba algo malo, xa se apañarían como mellor puidesen, ¿non? A continuación, xa non falaron, pero oíron por enésima vez os berros finais, libres de paredes, entre caídas e golpes; despois os portazos do coche, como acendían o motor e o seu ruído perdéndose cara ás aforas da cidade. Cando voltou ao lavabo, duchado e afeitado, ela díxolle que non podía máis e pediulle que mudasen de barrio ou mesmo de cidade. Antes de rachar en pranto recitoulle o mea culpa dun tal Niem; F6ller. El accedeu.

Cando, por fin, volta á alcoba, a escuridade faille andar ás apalpadadas ata que chega á fiestra e descobre que detrás da cortina comezou a clarear. Apaña a roupa que está nunha das cadeiras, déixaa sobre a cama e comeza a vestirse: os calzóns, os escafpíns, o pantalón, a camisa, a gravata, as botas, o pesado cinturón, a chaqueta e a gorra. A muller, que parece ter adormecido de novo, respira máis profundamente e acóchase cando el lle dá un bico na testa e déitalle na orella:

–Durme, durme, meu amor.

Cando abre a porta da rúa, ve que se anuncia sobre os tellados un día de radiante primavera. O chófer, que vixiaba fumando á beira da porta posterior do coche, tira o cigarro, saúda e cádrase ao lle dar o bo día e abrírlle.

Mentres o levan pola súa rúa cara a unha avenida con moito tránsito, evoca os rostros dos veciños e repasa os feitos da madrugada coa constatación un pouco indiferente como de quen cadra unha conta allea. Fronte ao semáforo que os separa da avenida, lembra cun sorriso que, desde que eran mozos, o que máis lle gusta da súa muller é a súa inocencia.

El cel a trossos (Gent de Benborser), Barcelona, Empúries, 2001, pp. 103-105

(Trad. Xavier Rodríguez Baixeras)

SALVADOR COMPANY (València 1970). É doutor en Filoloxía Hispánica. Deuse a coñecer coas novelas *El cel a trossos* (2001) e *Voleriana* (2002). Tamén é traductor.

A OLLADA FIXA

Xabier Cordal

a X.M. Suárez, polo seu libro

○ alzamento de 1936 no norte da Coruña

Desde a cama, muda, mira o teito
do universo. Rí ás veces, como se o desafiase,
pero o xesto non tarda en romper,
apágase antes de pronuncialo.
A vida pasa a súa agulla pola boca da avoa.
Nin ela nin Herminia escribiron un poema,
e quizais nos excedamos facéndoas dicir, con tan pouco
sentido común como aquel que anima un monicreque
porque no fondo quen o colle polas costas perdeu a fala,
ou a súa epopeia volta vacía ao corazón. Lémbrolle,
sen embargo, frases brillantes que nada habían gustar
a quen nos chama á orde por gravar voces do alén;
se teño que escoller prefiro pensar que escriben,
que escribirían algún día, pois a alternativa,
con moito realismo, é alabar o seu silencio
en impresións domésticas, bondadoso e sórdido,
arrastrando fardos de historia. Hai quen decide consentir
os poemas, sorrirlles como a un neno: se os deuses existisen,
piadosos e inmortais, tratarían así as nosas palabras.
Tras o silencio,
cando o silencio non doe,
a miña avoa esculca na parede
(agora vén unha imaxe, un salto retórico
desde a súa demencia senil),
ve homes subindo as escaleiras, as súas maos
no bronce retorto de Sargadelos, as quimeras
metálicas na porta, o castiñeiro tallado.
Levan trapos con gasolina
e pónenos por todo o corredor,

e gritan cabrón, velái tes,
regalo das mulleres, cabrón,
e a criada e a súa cofia branca corren á rúa
avisar de que viñeran asasinós.
Gustaríame terlle lido esta e outras
obras de historia pé da cama, reconstruír
a súa mocidade, facer un relato
de toda aquela conmoción,
ben ao contrario de quen soña
idades escuras na saga familiar e no marco
da leira pon un campo de gules, armiño e seda,
unha orixe áspera, en Gales ou Santarém,
o máis lonxe posible do berce
como corresponde á burguesía intermediaria.
(...)

XABIER CORDAL. Obras: *Arianrod* (1993), *Unicornio de cenorios que cabalgas os sábados* (1994, en/co colectivo Ronseltz), *Fruto do teixo* (1994), *Afásia* (1997), *A vella peneira a noite* (2001).

Autopoética: Díxome miña nai, aí cando eu tiña dezaioito ou dezanove anos: «Ti non escribes ben, home. A xente diche que si para que non sufras, pero non escribes ben». Só agora empezo a entender cánta razón había nesas palabras.

HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM Teresa Costa-Gramunt

*Cap home no pot veure
el seu final.*
EZRA POUND

Entro no fondo da Noite, levo un pasaporte na man: agora chámome Grietje Polak, e nacín en Amsterdam un día de agosto de 1883. Cando fun deportada ao campo de Sobidor tiña sesenta anos.

É a hora do sismo, do instante da fenda que ha de partir o mundo en mil metades: indiferents, os verdugos actúan con todo coidado, com se tivesen que facer un agasallo ao Tempo. Os filmes, en branco e negro, reproducen os nosos movementos: toda a natureza humana posta ao servizo do Bén e do Mal, sen matices. Mentres rezamos, outros amolan as ferramentas do saber branqueados con batas de hospital; algúns ampáranse nos vestidos caquis do uniforme. E penso que é un dobre camiño o que nos leva á Morte: a vontade de Extermino e ningunha oportunidade de defensa nin de perdón. Adonai, Adonai, ¿esquecéchenos?

Entro nun vagón escuro
só un pequeno cadrado,
un palmo e medio de luz,
de ceo imaxinado...

Quen podería dicir, agora mesmo,
cales de nós son as bestas,
e cales os santos?

Non nego a Historia.
Non nego o Crime.
Nego a Razón da Senrazón.

Son outra: Grietje. Non sei o nome deste funcionario que, coas súas botas agarradas ao leito, ha empobrecer a Memoria humana. Agora, silencio: estamos a 23 de xuño de 1943 e hoxe hei morrer pensando, á mañá, en Júlia (filla, onde estás?), e en Frederik, o compañeiro da miña vida. Convírtome en recordo sen comprender aínda por que.

Noviluni a Washington, Editorial Moll, 2001

LEMBRANDO FEDERICO (1898-1998) Teresa Costa-Gramunt

*A verdadeira dor
mantén espertas as cousas.*
FEDERICO GARCÍA LORCA

O Poeta en Nova York sempre foi un mozo ferido pola lúa: vivía, bebía da súa luz, deitábase no seu tálamo de prata. Unha vez viu no ceo, mentres durmía, vestidos abandonados que lle pesaban sobre os ombros; viunos axuntados en ásperas mareiras de touros perdidos, ignorantes da súa furia. Buscador de incandescencias, queimábase en presenzas e esquecementos.. Un día en que as rúas eran un mar de distancias, topou cun grupo de mariñeiros que viñan do porto e que foron estirándose sobre as barandas mediterráneas ...

Máis dunha noite, non durmia. Cos ollos como améndoas abertas ao verán, aventuraba que só o soño é vida. Tal vez un día vexamos, como el vía, o esplendor, o rexurdimento das bolboretas disecadas. No ceo de xuño, a lúa bate, delicada, nunha fiestra pechada.

Noviluni a Washington, Editorial Moll, 2001

(Trad. Xavier Rodríguez Baixeras)

TERESA COSTA-GRAMUNT (Barcelona. 1951). Vive en Vilanova i la Geltrú desde 1993. De formación humanista é graduada en Diseño Gráfico e especialista en diseño de exlibris cunha extensa produción. Dáse a coñecer como escritora no 1990 e desde entón publicou máis de 15 títulos, entre eles *La porta Índia* (1997), *Noviluni a Washington* (2001) o *Temps, espai* (2002). Colabora habitualment con artigos de opinión na prensa comarcal e dirixe un programa literario no «Canal Blau» de Vilanova.

Emma Couceiro

(Sei que incluso aquí pode prender esta avaricia / este manto de eivas para o meu sustento)

(...) en todo caso,

xa estará abrindo o día en algún lugar do mundo que non sexa éste, alí, ti estarás espertando, e mirarás para a parte en que rompe o ceo, e seguirás por camiños para min intransitables;

mentres tanto, eu saio á porta, e vexo pasar a luz de todos os días, aprendo de memoria esta desorde, e sei perfectamente o que sinto;

a miña ofensa non foi deliberada;
mais é preferible ser deliberada.

(...quixera achegar a miña terra ás túas mans,/ dicilo así/ e abandonar definitivamente o resto das palabras, pero sei / que incluso aquí prenderá esta avaricia, e de verdade penso en ti // de verdade)

EMMA COUCEIRO (Cospeito, Lugo, 1977). Na actualidade reside e traballa na cidade da Coruña, onde estudou Filoxía Hispánica. Publicacións: *Humidosas* (1996, Premio Espiral Maior de Poesía) e *As entrañas horas* (1997, Premio Eusebio Lorenzo Baleirón de Poesía) ; colaboracións poéticas nas revistas *A Xanela*, *Dorna*, *Festa da Palabra Silenciada*, *Valdeleite*, *Enclave* e *Xístral*, entre outras, e en libros colectivos (como *Mulher a fazer vento*,1998).

BAIXO AS SOMBRAS DA MORTE

Andolin Eguzkitza

Estou seguro de que non me resta moito tempo. Endemáis tampouco o desexo, porque me atopo canso. Non me queda moita enerxía física, hora é, coido, de que me vaia. Iso é o que de verdade sinto no máis fondo do meu corazón. E cando escribo isto, coméceme o medo, porque eu tiven sempre un carácter moi distinto. Sempre favorable a avanzar, sempre disposto a seguir cara ó futuro, de vagariño, repleto de forza e coraxe. Mais, aínda que remanezan aí, decote, as esperanzas racionais que foron o norte da miña vida, ollando o meu interior, non sinto desexos de seguir adiante, non percibo a chama do lume que sentín sempre. Quero deitarme, estar en paz, e dende iste intre no que a friaxe xa se apoderou da miña ánima, ter a esperanza de que Deus sexa xeneroso comigo, pregar para que cando Deus me chame á súa beira me devolva tamén o seu quentor. Que me reuna, canto antes, ó seu carón, porque me atopo só.

O meu tempo esgótase e non fica ren, agás os meus fillos. Mesmo eles ¿qué son eu hoxe máis que unha carga penosa? Coidanme e preocupanse de min porque me queren, pero están obrigados a sacar adiante as súas vidas. Os fillos trouxeron netos ó mundo e non lles sobra vagar para ocuparse diste home vello, que vive tan lonxe. Si, síntome só, o meu tempo vai rematando e convén que deixe vivir ós outros, que non me convirta nun pesadelo, que se lembren de min con amor e dignidade, non coma un ancián molesto, feitor de innumerabeis atafegos. Ademais, a esta idade e no meu estado ¿para que seguir adiante?

Para que, sucesivamente, ¿se vaian estragando tódalas partes do meu corpo? ¿Que Deus me perdoe esta altiveza! Porque, ¿hai algo máis belido que ter loitado toda a vida polo pobo que levei a cotío no meu corazón? ¿Como podo queixarme, pois, de ter vivido cheo de boas esperanzas e ateigado de arrouzo para seguir adiante? Algún babeco quererá ver merecemento neste. Mais ¿como pode haber mérito en realizar algo que quixen, que me gustou? ¿por apoiar o que ameí radicalmente? ¿Por defender o que me enchía de lecer e pracer, a xustiza? Teño que

dar gracias a Deus por pertencer a un pobo tan fermoso. En fin, por ofrendarme tantas oportunidades para avanzar na vida, isto é, anque fose porque non había máis remedio, por poñer a miña disposición tantas ocasións vitais, e ¡que ocasións!

Mentras escrito iste diario, corróeme a mesma dúbida, que acostuma a pesar a quen se atarefa por si mesmo. Cando nos poñemos diante dun espello e nos esforzamos en examinarnos dun xeito obxetivo: pésame a dúbida de si seremos verdadeiramente francos. Non estou seguro de si por medio do que penso e escribo estou enganándome a min mesmo, de si non estarei empregando unha argallada máis para runfarme, ou si, como preferiría que fose, estou expresando un testemuño sincero do meu corazón. Non sei si leerá alguén estas follas algunha vez. Seguramente non, porque non as escribo con esa finalidade, e ademais, tanto me ten; mais si cairan en mans de alguén, que non pense, por favor, que as escribo por fachenda, nin porque queira probar nada, nin que escribo para espertar pasmo no lector, senón que o fago para desafogarme, co propósito de analizar a miña conciencia a través da escritura, e agora que, no anaco de vida que fica por finalizar, o pasado convertíuseme en guieiro, coa esperanza de ver máis nidio o norte.

Iturbe, onte, tomando un café comigo, preguntábame por aqueles tempos do principio, polos embrións do movemento nacionalista en Navarra, que traballo facíamos, cantos batzokis tíñamos, cantos afiliados, e se era caristiano o labor. E eu mesmo me sorprendín da boa memoria que aínda reteño.

DE CAMP RODÓ, XXIII

Bartomeu Fiol

A Salvador Espriu

Aínda que somos medrosos e pouca cousa,
posto que nos sabemos moi susceptíbeis
e estrañamente somos incapaces
de nos corrixir como sería preciso,

non ten que nos dar medo
chegar ao silencio,
nada de medo
ficar en silencio,
decentes como pedra ou animal.

Salvaxe e a un tempo aprisionada, a palabra
é moito máis perigosa.
Como unha rapaza encantadora
fainos dobrar a esquina, perder o fío.

Non debemos pretender dictar a verdade,
dar leccións, ler a boaventura,
as estadísticas recitar, ben informados,
ou, como quen triunfou por anticipado,
dictaminar a terapéutica, punto por punto.

Do púlpito baixamos para sempre.
Do facistol facemos rachas.
Xa desmontamos os altofalantes, abrouxadores.
Dado o caso, empregaremos a linguaxe das mans.

Non, non ten que nos dar medo
entrar no silencio.
O seu casar ten máis estancias
que a nosa fala esguedellada.

(Trad. Xavier Rodríguez Baixeras)

BARTOMEU Fiol (Ciutat de Cavorques, Mallorca, 1933). Poeta ocasional pero con pretensións de heavy aos poucos, licenciado en Ciencias Políticas pero autodidacta compulsivo, máis partidario da xentualia trabadora que das cancións musicalmente correctas –ou mesmo engaiolantes–, ten publicada a súa *Obra poética* en tres volumes en «Els llibres de l'Ossa Menor»: *Camps de marina i suburbials* (2000), *Cròniques bàrbares* (1999) e *Canalla lluny de Grècia* (2001).

MADEIRA A PINOCHO

Aritz Gorrotxategi

Inadvertidamente, empezou a percibi-la presenza dunha muller. Ao principio, de xeito escuro, agochada baixo un xersei de cor verde; logo, máis diáfananamente, como unha ollada que se espeta. Vía a misteriosa dona, mentras el traballaba, nas puntas dos pés dende o outro lado do valo protector, coas mans apoiadas na súa beira. Ninguén a coñecía, pero pasaba a cotío a carón do valo, e observábao con moito disimulo, coma si se interesase polo desenrolo da obra. Callado, emporiso, opinaba o contrario, parecíalle que aquela muller era unha estraña e perigosa espía. Cando as súas olladas se cruzaban casualmente, notaba que se lle bloqueaba o sentido, e o home sentía algo especial, pero non podía discernir se era medo ou amor.

Unha noite, viuna no pub «Emotive», ó outro lado da punta donde se sentaban eles, soa, fumándose un pito. Os amigos sairon a bailar, como adoito, e el ficou sentado, gorentando un whisky. Aquela presenza verde no traballo empezou a tornárselle abafante. Pero era un acoro diferente, coma si fora a afogarse de non respirar o misterio que agochaba tralo xersei verde, coma se necesitara inevitablemente aquela presenza. Naquel intre, sonou a cantiga My Man. A muller cantou a letra ollando ó home e, pouco a pouco, alonxándose da barra, foi achegándose á mesa onde se atopaba Callado, co pito e copa na man. Ao home pareceulle que estaban os dous sós no local, el e a presenza carnal do xersei verde. Sentouse á seu carón e estiveron calados durante unhos minutos. O home comenzou a sentirse inqueda e déulle por dar voltas a súa copa. O interior dicíalle que debía facer algo, «algo, pero axiña». Aquel silencio era especial, ateigado de significados segredos. De súpeto, o home convidou a bailar á dama. Mergulláronse no medio da pista, hipnotizados por Billie Holiday que cantaba Loverman, enguedellados como se foran parella dene de facái moito tempo. Os amigos contemplaron estrañados os pasos de baile dos novos amantes. Desenvolvíanse moi ben baixo os focos, coma se fosen actores que, saídos da secuencia dunha película, se convertisen en donos da pista. Logo viñeron Blue Moon y Only Have Eyes For You. Aos dez minutos non había vestixio da parella.

O home mirou pola xaneliña do coche. A lúa antollóuselle moi grande naquel intre. Non sabía porqué, mais unha forza descoñecida empuxábao cara adiante, en dirección a aquela muller. Por un instante, coidou que se trataba dalguén do pasado. Pero era imposible, dabondo irracional. A dona suxeitaba o volante namentres o home analizaba os pormenores da súa face. Non non podía lembrar aquela cara..., e, sen embargo, ¿porqué sentía aquela caste de proído no peito? ¿Amor ou medo? Semellaba condeado a vivir na apertada corda que cadraban aqueles dous sentimentos dende que aparecera na praia, perdido na amnesia. Entón posou os seus ollos nos beizos da muller. ¿Parecíalle témeros? De ningún xeito, eran apetecibles co seu toque de vermello carmín. O automóvil detívose diante do semáforo e a dama virou a cabeza cara o home. Demorou unha ollada vagorosa na face do home, coma se quixera lerlle o tremor das súas santiñas; «pero eso é imposible», pensou o home, pois el non tiña interior. De contado, fundíronse nun bico. O semáforo púxose verde e o coche partiu a toda velocidade.

PINCELADAS SOBRE O CASO CASTELO CONTRA CASTELO

Jon Iñaki Lasa

LIMIAR

«Deixa-la cidade, tanto tempo
aturada e a casa na que moraba, e
que era case pública»

I

Quizais non lembres desta cidade
Máis que o balbordo do bar
Rouquén bébeda
proxectos ambiguos
LPs de babies
please
Don't go
yet

II

ó caer as sombras
sobre as enfouzadas murallas
Ti sempre volves
pobre doente mental
a confesar a túa canseira

O ano vindeiro amiga
mudarémonos de cidade
dices

Quizabes soñes que todo esto
non é tan cruel

III

O tolo vai traballar
chorando
porque perdeu

lonxe
á rapaza azul
moi lonxe
no mesmo sitio que a viu
partir
fai moito
demasiado tempo xa

IV

rapaza azul
de area son as túas murallas
efémera ó tento
o teu prezo é acedo

V

E
ti o levas
ría abaixo
alí
onde
lucero e neón
rexéitanse

VI

(el saberá que)

De nada sirve cambiar de cidade
Ou de pouco nesta patria
da que renega
que comprende pero non,
dice,
ten porqué aturar.

VII

Tamén se deterá
a pensar
que nin pasado nin porvir

lle importan
Que fas dime
Que se a queres son precisas
meirandes virtudes que se non

VIII

Que
ises quérennos facer crer que vivimos en paz
ou que vivimos
ou implemente
quérennos facer crer
Ises
Que
se ises trocaran de tema
Ou se lles caería a cara de vergonza
ou se expatriarían voluntariamente
é como si temeran
o silencio

IX

Porque non pode un
suar a colloeira
E aviciarse

Porque
só un heroe
decide a súa propia sorte

X

E parafraseará
Porque temos duas patrias
Ti
E a miña

XI

ó caer as sombras
sobre as enfouzadas murallas

rapaza azul
sempre volve
pobre doente mental
a confesar a súa canseira

Se afin de contas
non se está tan mal

XII

«Considerando que a súa vida era honesta
que pagaba puntualmente os seus impostos
e que nunca fixo dano a ninguén
foi sentenciado a seguir naquela cidade
na casa na que moraba»

* * *

O que me atrevían a nomear limiar é de Rilke.
¿O mapa?, por outra banda, ten ver coa Janis e con outras tantas cousas. Tamén parafraseei a Dalton e o remate é algo así como unha mestura de Goytisoló-Rilke. Castelo contra Castelo ou unha conversa aburrida con citas ó fondo é, certamente, unha dura sentenza. Se cadra un monólogo indivisible nunha ducia de anacos. Polo demais, deixa-la cidade é o que desexo dende fai algún tempo. Non quero lembrar case ren do que noutrora dixen e bla bla bla bla bla.

A DIVINA TRAMOIA (1981)
(unha farsa celestial)
Manuel Molins

ESCENA XIII (fragmento)

(Aparece Xesús, virxe máxica do entroido divino, co vestido lampexante do Apocalipse. Tanta luminosidade fere Lucifer, que se refuxia detrás do setial. Os ollos de Xesús teñen o fantástico deslumbramento dun alleado celestial)

XESÚS. «Se en Sodoma se tivesen feito os milagres que se fixeron en ti, tería subsistido ata o día de hoxe. Pero tamén vos digo: Será máis soportábel a sorte da terra de Sodoma, o día do xuízo, cá vosa» (Mt. 11:23-24). «Ai de vós, hipócritas escribas e fariseos, que lles pechades aos homes o Reino do Inferno» (Mt. 23:13).

MARÍA. Equivocaches a cita, Fillo: o texto non di o Reino do Inferno, senón do Ceo; «que lles pechades aos homes o Reino do Ceo». E nós estamos no Ceo, onde non hai escribas nin fariseos.

XESÚS. ¿E logo? ¿Xa non está vostede, señora?

MARÍA. ¿Eu? ¿Estás a dicir que son unha hipócrita?

XESÚS. Ti mesma o dixeches, non eu.

MARÍA. Quita ese vestido de contado, que é o mellor que teño, e vou baixar a Polonia.

XESÚS. ¡Eu son a magnífica muller do Apocalipse, a liberadora Xerusalén que ha sentenciar contra tódolos corruptos!

MARÍA. Non sexas impertinente, Xesús; xa está ben de faceres o Hamlet. Isto non é unha traxedia. Sempre te perdeu a retórica; iso levoute á Cruz.

XESÚS. Benaventurados os perseguidos da xustiza porque deles será o *pracer do Inferno*. Benaventurados cando os aldraxen e castiguen a causa da honradez e a coherencia porque voso será o *pracer do Inferno*.

MARÍA. ¿Benaventurados?... ¡Falabarato! A min non me enganas con palabras. Eu parinte e leveite nove meses neste ventre que o Ceo engulipou. ¡Nove meses cheña deste laretas! ¡Que castigo de lingo-reteiro! ¿E que recibín en troco? ¿Que compensación? As outras mulleres aínda senten pracer de quedar empenhadas, pero eu... ¡son virxe! ¡Virxe por toda a eternidade! Fun ao matrimonio con tantas ilusións... Pasaba os días recollendo o enxoval e pensando na hora en que me habían de facer esposa e nai. Cada noite soñaba, desde o meu leito solitario, no momento do abrazo varonil e sentía unhas mans tenras e

fortes que me rodeaban e me ataban. Entón, abríame toda. Abría o meu corpo de flor nova para que penetrase a súa seiva e fixese abrollar de min un río de sangue fértil... Pero cando me deitei a noite da voda, topei cun vello que me acariñaba tremente e que con palabras aco-radas tentaba disimular a impotencia da decrepitude. «Oh, miña prenda, dicía; raíña do meu corazón»... ¡Merda!, pensaba eu; ¡merda! E choraba de rabia e desencanto. Despois, unhas amigas dixéronme que o arcanxo Rafael buscaba unha virxe para Nai de Deus. E pensei: se teño que ser virxe eternamente, serei unha virxe louvada. Tiven que loitar con uñas e dentes para conseguir a praza, pois Elisabeth era a candidata que lle agradaba a Deus-Pai, xa que, como se sabe, lle encantaban as mulleres maduras. Por iso tiven que seducir o Espírito Santo. Sacrifiquei o gozo dunha cópula normal para realizar o meu destino de muller. ¡Sería nai! Nai... ¡bo cisco! Parir un fillo coma ti que nega a familia. Nunca me quixeches, ben o sei; ti só buscabas rapaces para lles contar parábolas. E a xente murmuraba e preguntábame, sorneira: «¿E logo cando casa teu fillo, María?» Entrementres, ti falabas e falabas como se non coñecesese ningúen. ¡Falabarato!

XESÚS. «Pai, perdoádevos, que non saben o que fan» (Lc. 23:24).

MARIA. ¡Imbécil! ¡Non podes parar coas citas e deixar que a escena acabe coma un fillo e unha nai teñen que acabar? Eu non te perdoo. Non te perdoo tanta tolemia melodramática. Dame o vestido. Por un golpe de escena, serías quen de opoñerte aos novos plans do Espírito: Acabar coa vella oposición entre Deus e Demo e iniciar un tempo moito máis centrado. Leva San Rafael para a Casa Celestial de Saúde e dille a San Simón que o trate ben. Ao cabo, aínda que sexa un excéntrico, é e será o noso Fillo.

(O Arcanxo Rafael sae con Xesús que abandona a estancia cunha dignidade soberbiamente shakespeareana)

(Trad. Xavier Rodríguez Baixeras)

MANUEL MOLINS (Alfara del Patriarca, València, L'Horta). Dramaturgo e profesor. Foi fundador do «Grup 49» de teatro e membro do «Consell Assessor de Teatre» da Generalitat Valenciana e profesor de Dramaturxia da «Escola Superior d'Art Dramàtic i Dansa» de València e da Escola privada «Estudio Dramático». Como dramaturgo estreou múltiples obras, tanto nos teatros públicos como privados, en grupos independentes e alternativos ou en teatro de afeccionados. Entre as súas obras cabe destacar *Dansa de Vetllatori*, *Quatre Històries d'Amor per a la Reina Germana*, ou, derradeiramente, *Elisa*, *Shakespeare (la dona silenciada)* e *Una altra Ofèlia*. Obtivo diversos premios como o Cidade de València (1982 e 1989), o Premi dels Escriptors Valencians (1993 e 1999) ou o Premi de la Crítica (1999).

PANORAMA CON HOME

Ponç Pons

A Miquel Àngel Riera

Escribías con lapis, grababas palabras
con precisa paixón como quen fai un molde.
Amabas o mundo, Roser, os fillos, tiñas
unha fasquía señorial de moi tenro sorriso,
sempre tan concentrado e pendente da vida.
Lémbrote nunha noite eivisenca sentados
no sofá dun hotel conversando ata moi tarde
sobre o ben e sobre o mal da Literatura.
Gostábache moito Bach. Dixéchesme: «Se pui dese
deixaba de escribir para compoñer música»,
e coa prosa fixeches irreductíbeis cantatas.
Gostábache moito Vermeer, querías, fascinado,
pintar vivos retábulos da alma humana
convencido de que Deus é puro amor e beleza.
Lémbrote emotivo e agradecido ao final
daquel fio telefónico uns días antes
de morreres discreto e cun ricto de pena.
Sei que non has de vir cear a Macaret
nin iremos ao Toro na noite menorquina.
Teño colgada a foto que nos fixemos en Deià.
Cando leo os teus versos paréceme sentirte.
Sen ti o panorama é máis frío e máis gris.
O sol de Illa Flaubert apagouse e chove terra.

(Trad. Xavier Rodríguez Baixeras)

PONÇ PONS (Menorca 1956). Grande coñecedor das literaturas francesa e portuguesa, colaborou con artigos e traballos de crítica literaria en revistas e xornais das Illas. Dáse a coñecer con relatos, poemas e a novela *Cor de pàgina esbrellada* (1984) a principios dos anos oitenta e co tempo cultivou outros xéneros como a novela de aventuras ou o conto infantil, á parte de traducións. Gañou o premio Carles Riba de poesía co *El salobre* (1996). Ultimamente publicou *Abissínia*, conxunto de poemas e relatos.

PRAIA NA NOITE

X. H. Rivadulla Corcón

2ª ESCENA DO 3º ACTO

(Con recollemento Henrique vai marchar, pero ao volverse descubre a Sofía que o estaba a observar)

HENRIQUE: ¡Es ti! Pensei que esquecera para sempre o camiño que me podía levar a ti.

SOFÍA: Non debiches volver nunca a esta praia. ¿por qué?

HENRIQUE: Levo días buscándote, ata en soños busquei por ti. Busqueite pola gran cidade como un solitario naufrago que nada no medio do océano desesperado por encontrar a costa. E agora que estamos un fronte ao outro quero que me escoites.

SOFÍA: Eu tamén estiven a buscarte, pero non hoxe, nin onte, nin hai uns días. Estiven a buscarte toda unha vida, pero sen embargo sei que nunca nos debemos atopar.

HENRIQUE: Si nos tíñamos que atopar. Sei que é irracional e sen sentido, pero o noto no máis profundo de min, é unha forza que eu non pode controlar.

SOFÍA: Sinto que debo dicir a verdade.

HENRIQUE: ¡Que me amas!

SOFÍA: Non interpretes as cousas do xeito que mellor te convén, se non es precavido a vida volverase contra ti.

HENRIQUE: ¡Contra min! Con eso xa conto, e trazo os plans previndo a derrota e aínda así négome a non ser un constructor e espero construír algo para os dous.

SOFÍA: A verdade é que si sinto amor...

(Henrique acércase a ela para abrazala, pero Sofía o detén, impedíndollo)

HENRIQUE: Se non me amarás marcharía agora mesmo, pero acabas de dicir que si.

SOFÍA: Sería fácil, dicir que non te amo e todo estaría acabado.

HENRIQUE: Pero non o podes dicir.

SOFÍA: O sensato é que cale, porque ese amor obrígame a impedir que nos amemos e para elo é preciso que nos separemos por sem-

pre. Non preguntes nada e fai o que te pido. Se non queres que suframos traizo a memoria e esquécame.

HENRIQUE: É unha intuición o que me fai saber que teño que construír unha vida contigo. Tería que ser un cego ou un tolo para non amarte.

SOFÍA: Fareite dano, faime caso. Nin sequera sabemos os noso nomes, é fácil que nos esquezamos o un do outro.

HENRIQUE: Non se trata de que sexa fácil ou difícil, se trata de querer ou non querer facelo e eu non quero.

(Sofía saca do interior da saia un coitelo e ameaza con el a Henrique)

SOFÍA: *(Violenta)* Quero que te vaías agora mesmo.

(Nun acto rápido de axilidade e coraxe, Henrique agárralle a man coa que ela porta o coitelo, pero en vez de facerllo tirar, fai que lle apunte, tocándolle, directamente na súa propia gorxa, ela trata de apartar o coitelo pero el é máis forte e obrígalle a manter a posición co coitelo na súa propia gorxa)

HENRIQUE: ¿Cres que me vai importar morrer está mesma noite nos teus brazos? Non, claro que non, levo dez anos practicamente morto, e o único sol que desexo para vivir baixo el é o do teu sorriso, e a única lúa que espero que alumee a miña noite é a dos teus ollos, o manancial de auga fresca que preciso é a fonte dos teus cabelos e os froiteiros dos que quero alimentarme son os teus peitos. Se o sol non me quenta, a lúa non me axuda a conciliar o sono, o manancial non sacia a miña sede e os froiteiros non me alimentan, ¿cres que me vai importar morrer está noite nos teus brazos?

(Sofía cae de xeonllos e abrázase as pernas de Henrique chorando)

X. H. RIVADULLA CORCÓN (Coruña, 1962). Director de escena da compañía teatral Volta e Dálle. Profesor de guión audiovisual. Presidente da Asociación Galega de Guionistas. Colaborou con diversos medios de comunicación como *La Voz de Galicia*, *El Correo Gallego*, *Faro de Vigo*, R.N.E., Antena 3, Radio Galega, T.V.G., Tele 5. Publicou as novelas *O bebé máxico* (2000),... *Do mar é a noite* (2002). O poemario *Taberna á deriva* (2002). Estreou as pezas teatrais *Festa rachada* (1985), *iFurga garabela!* (2001) e *Praia na noite* (2002).